

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

MEGEP

(MESLEKİ EĞİTİM VE ÖĞRETİM SİSTEMİNİN
GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ)

EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ

İŞLEMeye HAZIRLIK

ANKARA 2007

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen modüller;

- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 02.06.2006 tarih ve 269 sayılı Kararı ile onaylanan, Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında kademeli olarak yaygınlaştırılan 42 alan ve 192 dala ait çerçeve öğretim programlarında amaçlanan mesleki yeterlikleri kazandırmaya yönelik geliştirilmiş öğretim materyalleridir (Ders Notlarıdır).
- Modüller, bireylere mesleki yeterlik kazandırmak ve bireysel öğrenmeye rehberlik etmek amacıyla öğrenme materyali olarak hazırlanmış, denenmek ve geliştirilmek üzere Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır.
- Modüller teknolojik gelişmelere paralel olarak, amaçlanan yeterliği kazandırmak koşulu ile eğitim öğretim sırasında geliştirilebilir ve yapılması önerilen değişiklikler Bakanlıkta ilgili birime bildirilir.
- Örgün ve yaygın eğitim kurumları, işletmeler ve kendi kendine mesleki yeterlik kazanmak isteyen bireyler modüllere internet üzerinden ulaşabilirler.
- Basılmış modüller, eğitim kurumlarında öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılır.
- Modüller hiçbir şekilde ticari amaçla kullanılamaz ve ücret karşılığında satılamaz.

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iv
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1.....	3
1. NAKİŞ.....	3
1.1. Nakışın Tanımı	3
1.2. Tarihi Gelişimi	3
1.3. Toplumumuzdaki Yeri ve Ekonomiye Katkısı	5
1.4. Nakış Yapımında Kullanılan Araç Gereçler	5
1.4.1. İğne.....	6
1.4.2. Makas	7
1.4.3. Kasnak.....	8
1.4.4. Gergef.....	10
1.4.5. Tığ.....	10
1.4.6. Firkete.....	10
1.4.7. Mekik	11
1.4.8. Cülde	11
1.4.9. Makat.....	11
1.4.10. Möhlüke.....	12
1.4.11. Ciğerdeldi	12
1.4.12. Biz	12
1.4.13. Makineler.....	13
1.4.14. Ütü.....	14
1.4.15. Ütü Masası.....	15
1.4.16. Ütü Bezi.....	15
1.4.17. Su Kabı.....	15
1.5. Gereçler	15
1.5.1. Kumaşlar	15
1.5.2. İplikler	19
1.5.3. Kalemler	23
1.5.4. Kâğıtlar	23
1.5.5. Silgi	24
1.6. Yardımcı Gereçler.....	24
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	26
ÖĞRENME FAALİYETİ- 2	28
2. KUMAŞI İŞLEMeye HAZIRLAMA.....	28
2.1. İşleme Yapılacak Ürün Çeşitleri	28
UYGULAMA FAALİYETİ-1.....	29
2.2. Sürfile Yapma	30
UYGULAMA FAALİYETİ-2.....	30
2.3. Orta Teyel Almak.....	31
UYGULAMA FAALİYETİ-3.....	31
2.4. Kasnak Bezi ve Gergef Bezi Hazırlamak	32
UYGULAMA FAALİYETİ-4.....	32
ÖĞRENME FAALİYETİ-3.....	35
3. DESENİ KUMAŞA GEÇİRME TEKNİKLERİ.....	35
3.1. Desen Araştırma Çeşitleri.....	35
3.1.1. Stilzasyon	35

3.1.2. Modernizasyon.....	35
3.1.3. Geometrik Şekiller	36
3.2. Desen Çizmede Faydalanılan Kaynaklar.....	36
3.3. Kompozisyon	37
3.3.1 Tanımı ve Çeşitleri	37
3.3.2. Kompozisyonun Yeri ve Önemi	37
3.3.3. Kompozisyon Öğeleri	37
UYGULAMA FAALİYETİ-1.....	37
3.4. Nakışta Renk Seçimi	38
3.4.1. Renklerin Sınıflandırılması.....	38
3.4.2. Renklerin Uyumu (Armoni)	38
3.4.3. Renk Seçiminde Faydalanılan Kaynaklar.....	39
UYGULAMA FAALİYETİ -2.....	39
3.5. Deseni Kumaşa Geçirme	39
3.5.1. Deseni Kumaş Geçirmede Kullanılan Araç ve Gereçler	39
3.5.2. Deseni Kumaşa Geçirme Çeşit ve Teknikleri	39
UYGULAMA FAALİYETİ-3.....	41
ÖĞRENME FAALİYETİ-4.....	49
4. KUMAŞI GERME TEKNİKLERİ	49
4.1. Germenin Tanımı	49
4.2. Kumaşı Germenin Önemi	49
4.3. Nakışta Kullanılan Germe Araçları.....	49
4.4. Kumaşı Germe Yöntemleri	49
UYGULAMA FAALİYETİ-1	50
4.4.1. Kumaşı Germede Dikkat Edilecek Noktalar.....	53
ÖĞRENME FAALİYETİ-5.....	55
5. NAKIŞTA KULLANILAN KENAR TEMİZLEME TEKNİKLERİ	55
5.1. Önemi	55
5.2. Kenar Temizleme Tekniğini Seçerken Dikkat Edilecek Noktalar	55
5.3. Kenar Temizleme Çeşitleri	55
UYGULAMA FAALİYETLERİ.....	58
ÖĞRENME FAALİYETİ-6.....	75
6. NAKIŞTA ÜTÜ YAPMA	75
6.1. Bitmiş Ürünü Ütüleme	75
6.1.1. Ütülemenin Önemi	75
6.1.2. Ürünü Ütülemede Kullanılan Araç ve Gereçler	76
6.1.3. Ürün Özelliğine Göre Ütü Yapmak	76
6.1.4. İşlenmiş Ürünü Ütülerken Dikkat Edilecek Teknik Esaslar	77
6.2. Ütüden Sararan Yerlerin Temizlenmesi	77
6.3. Kolanın Tanımı ve Önemi	77
6.3.1. Kolanın Çeşitleri	77
6.3.2. Kola Yaparken Dikkat Edilecek Noktalar	77
UYGULAMA FAALİYETİ.....	79
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	80
7. KALİTE KONTROL	82
7.1. Kalite Kontrol Tanımı	82
7.2. Kalite Kontrolün Amacı	82

7.3. Ürünlerde Kalite Kontrol.....	82
7.3.1. Alt İplik Temizleme	83
7.3.2. Üst İplik Temizleme.....	83
7.4. Tela.....	83
7.4.1. Tela Çeşitleri.....	83
7.4.2. Tela Temizleme Teknikleri.....	83
7.5. Leke Tanımı.....	84
7.6. Leke Temizleme Yöntemleri	84
7.6.1. Leke Temizlemede Kullanılan Araç ve Gereçler	84
7.6.2. Leke Temizlemede Dikkat Edilecek Teknik Esaslar.....	85
UYGULAMA FAALİYETİ.....	86
MODÜL DEĞERLENDİRME.....	89
CEVAP ANAHTARLARI	92
KAYNAKLAR.....	94

AÇIKLAMALAR

KOD	215ESB270
ALAN	El Sanatları Teknolojisi
DAL/MESLEK	Alan Ortak
MODÜLÜN ADI	İşlemeye Hazırlık
MODÜLÜN TANIMI	Nakış yapımında kullanılan araç gereci seçme, kumaşı işlemeye hazırlama, deseni kumaşa geçirme teknikleri, kenar temizleme teknikleri, ütü yapmak ve kalite kontrol konularını içeren öğrenme materyalidir.
SÜRE	40\32
ÖN KOŞUL	Ön koşul yoktur.
YETERLİK	İşlemeye hazırlık yapmak.
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Uygun ortam sağlandığında, tekniğe uygun işlemeye hazırlık yapabileceksiniz. Amaçlar 1. Nakış yapımına uygun araç gereci seçebileceksiniz. 2. Ürüne uygun kumaşı işlemeye hazırlayabileceksiniz. 3. Tekniğe uygun olarak desen geçirme yapabileceksiniz. 4. Tekniğe uygun olarak kumaşı gerebileceksiniz. 5. Tekniğe uygun olarak kenar temizleme tekniklerini uygulayabileceksiniz. 6. Tekniğe uygun olarak ütü yapabileceksiniz. 7. Tekniğe uygun olarak kalite kontrol yapabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Temiz, aydınlık atölye , Donanım: çalışma masası, sandalye, kumaşlar, çeşitli iğne ve iplikler, desen kitapları, fotoğraflar, dergiler, yapılmış ürün örnekleri, renk katalogları, boyalar, parşömen kâğıdı, karbon kâğıdı, kalemler, kasnak, gergef, kasnak bezi, tığ, mekik, firkete, oya örnekleri, makine ve ilave parçaları, makine iğnesi, makine mekiği, masura, ütü, ütü masası, küvet, leke çıkarıcılar, ütü bezi, inceleme masası, makas, hata etiketi.

**ÖLÇME VE
DEĞERLENDİRME**

Modül içinde yer alan faaliyetten sonra boşluk doldurma, doğru yanlış, çoktan seçmeli değerlendirme kriterleri ile ölçme araçları ile kazandığınız bilgileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz.
Öğretmen, size modül sonunda ölçme aracı uygulayarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek sizi değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

El sanatları içinde nakışın önemli bir yeri vardır. Köklü bir geçmişin ürünü olan ve çok zengin çeşitliliğe sahip nakışlarımız kültür varlıklarımızın en değerli belgeleridir.

İnsanlar beğenilmek duygusu ile süsü ve süslenmeyi sevmiş ve bunun içinde yenilikler peşinde koşmuştur. Günümüze kadar ulaşmış nakışları incelediğimizde gereksinim olarak yapıldığı gibi yapan kişinin duygu düşüncelerini ve iç dünyalarındaki güzellikleri yansıtmışlardır.

Önceleri ihtiyacı karşılamak ve çeyiz geleneğini sürdürmek amacıyla, basit araçlarla yapılan nakışlar zamanla sanat eseri haline gelmiştir. Teknolojinin hızlı gelişmesi ile birlikte günümüzde sanayi nakışı da büyük önem kazanmıştır. Nakışın yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için; önemini, renk, desen ve kompozisyon özelliklerini kavrayarak kültür varlıklarımızdan biri olan nakışlarımızı gelecek nesillere aktarabilmek sizlerin elindedir.

Nakış tekniğinin her mevsimde, günün her saatinde, her yaşta ve öğrenim durumunda uygulanabilir olması sağlam ve engelli bireylere iş olanaklarını sağlaması, üretim ve pazarlama sonucu bireye manevi duyguların yanı sıra ekonomik özgürlük kazandırması ile bireyin kendine olan güvenini geliştirir.

El ve makine nakışı, sanayi nakışı dalları için hazırlanan bu modül, uygun çalışma ortamı sağlanarak nakış yapımında kullanılan araç gereci seçme, kumaşı işlemeye hazırlama, deseni kumaşa geçirme, kumaşı germe, tekniğe uygun kenar temizleme yapma, nakışta ütü yapma, kalite kontrol yapma bilgi ve becerilerini içermektedir.

Bu modül bundan sonraki alacağınız modüllerde de size rehber olacaktır.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun çalışma ortamı sağlandığında nakış tekniğine göre araç gereci seçebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ø Çevrenizde kullanılan nakış tekniklerine uygun araç gereçleri tespit ediniz.
- Ø Günümüzde nakışta kullanılan veya kullanılmayan araç gereci raporlaştırarak arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. NAKIŞ

1.1. Nakışın Tanımı

Kumaş üzerine renkli iplikler, sim sırma kullanılarak el ve makineyle yapılan işlem (Meydan Larousse).

Çeşitli, cins ve renkte iplik ve pul, boncuk gibi yardımcı malzemelerle değişik zemin üzerine el ve makinede yapılan süslemelere denir.

1.2. Tarihi Gelişimi

Anadolu öncesi Türk işleme sanatının ilk örnekleri, MÖ 3.yüzyılda Hun devletinden günümüze ulaşan parçalardır. Orta Asya'daki buluntular Altay dağlarında yaşayan Hunlara aittir. Pazırık ve Noin-Ula kazılarında açılan kurganlarda halılar, keçeler ve işlemler bulunmuştur. Daha çok aplike tekniğinde yapılmış işleme örnekleri görülmektedir. İşlemede ince deri kullanılmış, hayvan figürleri ile bezenmiştir. Yapıştırma tekniğinin yanı sıra yünlerle dikilmiş örneklere rastlanmıştır.

Orta Asya da yaşayan Uygurlardan kalan duvar resimlerinde elbiselerin üzerindeki işlemlerde işlemenin eskiden beri kullanıldığını göstermektedir.

İnsan ve hayvan motiflerinin süslemede kullanılmasından vazgeçilmesine İslamiyet'le başlanmıştır.

Selçuklular da işlemeye önem verilmiştir. İşleme tekniğinde kıvrık dal ve aralarında hayvan figürlü motiflerine rastlanmaktadır. İpekçiliğin gelişmesinde Selçukluların katkısı büyük olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde işlemelerin saray ve saray dışında üretildiği görülmektedir. Saray işlemelerinin kumaş niteliği, kompozisyon başarısı, motiflerin düzgünlüğü ile teknik ve ustalık açısından çok ileri düzeydedir.

Türk işlemelerinde, 16.yy'da motifler geometrik ve simetrik düzen içindedir, desenlerde azda olsa hayvan motifleri görülür. Motiflerde kullanılan bitkiler; gül, narçiçeği, sümbül, lale, karanfil ve çarkifelektir. Meyvelerden; nar ve kozalaklıdır. Çeşitli çiçek yaprakları da kullanılmıştır.

16.yy'da renklerde kırmızı (lal),yeşil, mavi, sarı, beyaz, hardal rengi hâkimdir. Motifler gözeme ile siyah ve kahverengi ile çevrilmiştir. Altın ve gümüş sim çok kullanılmıştır. İşleme tekniği olarak da Pesent ve Hesap işi kullanılmıştır.

17.yy'da aynı renk ve teknik kullanılmış. Kompozisyonlarda simetrinin yanı sıra grift göze çarpmaktadır. Renkler pastelleşmiştir. Bu yy da kullanılan teknikler Pesend, Türkişi, atma, cıvan kaşı, tel kırma, susmadır.16.yy desenlerinin yanı sıra kandil, ibrik, vazö görülmektedir.

18.yy'da motifler e çiçek kıvrık dal, meyve vazolar, fiyonklar göze çarpar. Ayrıca fıskiye havuzlar, saksı içinde meyve ağaçları gibi. Kimyasal boyaların elde edilmesi ile daha canlı renkler ve renk tonlaması görülür. Diğer teknikerin yanı sıra muşabbak, mürver, dival işi, suzeni görülmüştür.

19.yy'da işlemeler daha kalitesizdir. Motif olarak her şey kullanılmıştır. İpek iplik pamuğa, altın sim ve gümüş, bakıra dönüşmüştür. Teknik olarak da kaba çabuk dolan gösterişli tekniklere yer verilmiştir.

20.yy'da geçmişteki yy dan gelen motif ve renk anlayışını görmek mümkündür.İşleme sanatına yenilik getirmemiştir.Renklerde önceki yy'la ilave olarak yaprak yeşili,çingene pembesi,mor, turuncu kullanılmıştır.

Resim1.1: Eski Türk İşlemelerinden Bir Örnek

1.3. Toplumumuzdaki Yeri ve Ekonomiye Katkısı

Nakış toplum yaşantısı içinde insanların süsleme ve süslenme ihtiyacından dolayı geçmişten günümüze kadar gelmiştir.

El sanatlarımız içinde köklü bir geçmişi olan nakışlar Anadolu genç kız ve kadınlarının elinde çeyiz nedeniyle zenginleşip çeşitlenmiştir. Bugün bile hayranlıkla seyredilen Türk işlemleri dünyadaki ve Türkiye deki müzelerde yer almaktadır.

Türkiye, her yöresi birbirinden farklı nakışlarla dolu bir ülkedir. Fakat günümüzde yaşantının çok hızlı olması ince işlemleri yapmaya zaman kalmaması nedeniyle bu güzel kültür varlığımız tehlikededir.

Günümüzde nakışlara hala değer verilmektedir. Türk nakışlarını yaşatmak için Milli Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumları ile yüksek öğretim kurumlarına bağlı fakülte ve yüksek okullarda çalışmalar devam etmektedir. Gerek yeni ürünler ortaya koyarak, gerekse eski işlemleri koruma altına alarak (envanter çalışmaları) işlemler korunmaya çalışılmaktadır.

Makine nakışlarının da günümüzde önemi vardır. Kısa sürede yapılması nedeniyle tercih edilmektedir. Teknolojik gelişmeler kullanılan makinelerin değişime uğramasına neden olmuştur. Bu da endüstriyel (sanayi) nakış sektörünü oluşturmuştur.

Toplum içinde yaşayan bireyler kendi ihtiyaçları kadar nakış yaparlardı. Fakat hala çeyiz geleneğinin devam etmesi ayrıca ülkemize gelenlerin nakışlarımıza ilgi göstermesi nakış üretimini artırmıştır. Bu da nakış üretimi yapan atölyelerin çoğalmasına neden olmuştur. Ayrıca ülke ekonomisi üzerinde etkili olmaktadır.

1.4. Nakış Yapımında Kullanılan Araç Gereçler

Resim 1.2

Nakış da kullanılan araçlar yapılan tekniğe göre değişmektedir.

1.4.1. İğne

Dikiş dikmek ve işleme yapmak için kullanılan ucu sivri, baş tarafında ipliğin geçmesi için deliği bulunan çelikten yapılmış araçtır ve kullanıldığı yere göre de isim alır.

Nakış yapımında kullanılan iğneler:

Resim 1.3: İğne Çeşitleri

- Ø **Dikiş İğnesi:** Dikiş iğnesinin başı gövdesi ile oranlı ve ipliği koparmaması için deliğinin içi pürüzsüz olmalıdır.
- Ø **Boncuk İğnesi:** Boncuğun rahatça geçebilmesi için çok ince ve uzun, delikli özellikte üretilmiş iğnelerdir.
- Ø **Nakış İğnesi:** İpliğin zedelenmemesi için başı gövdeye nazaran daha geniştir. İnce ve uzun olmalıdır.
- Ø **Tel Kırma İğnesi:** Metal ipliğin geçebileceği büyüklükte tek veya çift deliği olan yassı metal iğnedir (Şekil1.1).

Şekil.1.1: Tel Kırma

- Ø **Etamin İğnesi:** Ucu küt, deliği uzun ve geniş olan iğne çeşididir. İnce ve kalın, uzun ve kısa türleri vardır.

- Ø **Toplu İğne:** Çelikten ve demirden yapılmış olup tutturma işleminde kullanılır. nakışta çelikten, ince ve uzun iğneler tercih edilmelidir.
- Ø **Makine İğneleri:** Dikiş ve nakış makinelerinde kullanılan metal iğnelerdir. Tekli çiftli, üçlü ve işleme tekniğine uygun olan iğneler (gölge işi, antika) vardır.

1.4.2. Makas

Makaslar kullanıldıkları yere isim alırlar. Çelikten yapılanlar tercih edilmelidir (Resim 1.4), (Resim 1.5).

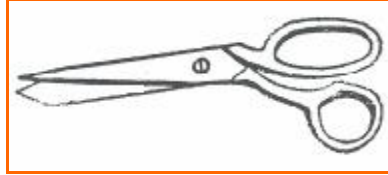

Resim 1.4: Makaslar

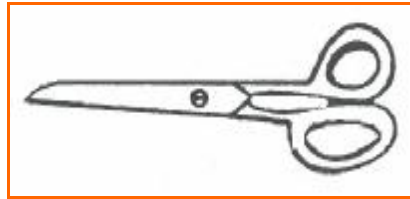
Resim 1.5: Makaslar

- Ø **Terzi Makası:** Kumaşı kesmek üzere kullanılır. Tutulacak gözlerinin biri büyük diğeri küçük olup bir ucu küt diğeri sivridir. Genellikle terziler tarafından kullanılır (Şekil1.2).

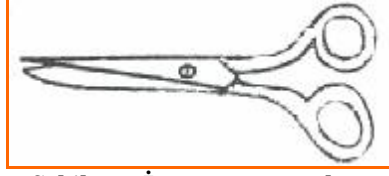
Şekil 1.2: Terzi Makası

- Ø **Kenar Düzeltme Makası:** Köşelerin çıtlatılması ve kumaş kenarlarının düzeltilmesinde kullanılır. Makasın her iki ucu da sivridir (Şekil1.3).

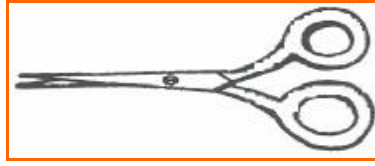
Şekil 1. 3: Kenar Düzeltme Makası

- Ø **İnce Kumaş Makası:** Bir ucu sivri, diğeri ucu yuvarlak 15 cm büyüklüğünde ince kumaşları kesmek için kullanılır (Şekil 1.4).

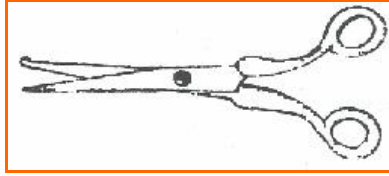
Şekil 1.4: İnce Kumaş Makası

- Ø **Nakış Makası:** İki ucu sivri ve keskin ve 8-9 cm büyüklüğündedir Kıvrık uçlu ve düz uçlu olanları vardır. Kıvrık uçlu olanlarla ince nakışların kumaşlarının ve ipliklerinin kesilmesinde kullanılır (Şekil1.5).

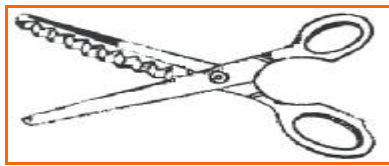
Şekil 1.5: Nakış Makası

- Ø **Tül İşi Makası:** Bir ucu yuvarlak diğer ucu sivri ve çıkıntılı küçük bir makastır. Çift kat işlenen tül işlerinin tek katını oymak için kullanılır (Şekil1.6).

Şekil 1.6: Tül işi Makası

- Ø **Sürfile Makası:** İnce ve kalın fazla atmayan kumaşları ezmeden zikzaklı olarak keser. Sürfile yerine bu makasla kesilir (Şekil1.7).

Şekil 1.7: Sürfile Makası

1.4.3. Kasnak

İç içe geçen iki çemberden oluşan bir araçtır. İşleme yapılacak kumaşı germek için kullanılır. Ahşap ve plastik olanları vardır (Resim 1.6).

Resim 1.6: Kaskak

Ø **El Kaskacı:** Değışik büyüklüklerde 2-3 cm kalınlığında genellikle ahşap olur. El nakışı yapımında kullanılırlar. Vidalı kaskak, vidasız kaskak, ayaklı kaskak olmak üzere üç çeşittir.

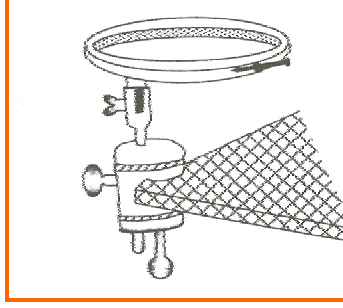
- **Vidalı Kaskak:** Gerektiğı kadar açılıp kapanması için çemberin dışına vida yerleştirilmiştir.
- **Vidasız Kaskak:** İ içe geçen iki çemberden oluşan kaskacın ahşap ve plastik olanları vardır.

Resim 1.7: Ayaklı Kaskak

- **Ayaklı Kaskaklar:** İki tür ayaklı kaskak vardır.

Birincisi i içe geçen iki çemberin masaya monte edilmesi ile çalışılır. İkincisi, i içe geçen iki çemberin iki ayağı bir taban üzerine yerleştirilmiştir. Masanın üzerine konularak işleme yapılır (Resim 1.5), (Şekil 1.8).

Şekil 1.8: Ayaklı Kasnak

- **Makine Kasnağı:** Makine ayağı altından rahat geçebilmesi için en fazla 1 cm genişliğinde ahşap ve plastik kasnaklardır.

1.4.4. Gergef

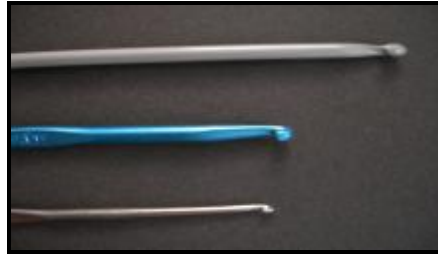
Kumaşın gerilmesi için kullanılan dikdörtgen şeklinde, dört adet ince uzun tahta, iki yan bezi, dört adet çivi veya vidadan oluşan araçtır. Büyük işlemlerde kullanılır (Resim 1.8).

Resim 1.8: Gergef

1.4.5. Tığ

Çelik, Fildişi, alüminyum, tahta, kemik ve plastikten yapılan tığ, oya ,dantel ve suzeni yapımında kullanılan bir araçtır. Tığın bir ucu çengelli diğer ucu düz ortası yassıdır (Resim 1.9).

Resim 1.9: Tığ

1.4.6. Firkete

U şeklinde firkete oyası yapımında kullanılan metal ve plastikten yapılmış bir araçtır (Resim 1.10).

Resim 1.10: Firkete

1.4.7. Mekik

Mekik iki düz yüzeyin orta noktalarının birleşmesinden oluşur. İplik sarmak için ağız kısmı hafif açık, uzun yüzeylerin her iki başı incedir. Fildişi, mika tahta ve plastikten yapılmış, mekik oyası yapımında kullanılan araçtır (Resim 1.11).

Resim 1.11: Mekik

1.4.8. Cölde

Mukavvaya gerilen kumaşın bir kenarının sıkıştırılıp rahat işlenmesine yardımcı, ahşaptan yapılmış ve Maraş işi yapımında kullanılan bir araçtır (Şekil 1.8).

Şekil 1.10: Cölde

1.4.9. Makat

Maraş işinde desen kartonu ile kumaş arasında kalan hava boşluklarını ve fazla çirşileri almak için kullanılan ahşap bir araçtır (Resim 1.12).

Resim 1.12: Makat

1.4.10. Möhlüke

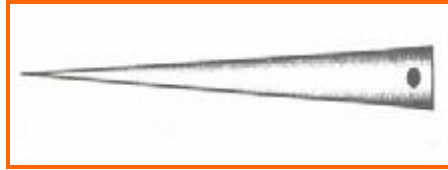
Maraş işinde deseni oymak için kullanılan 7-8 cm boyunda ahşap saplı ucu kıvrık ve sivri bir bıçaktır. (Resim 1.13).

Resim 1.13: Möhlüke

1.4.11. Ciğerdeldi

Plastik ya da metalden yapılan ucu sivri, gövdesi geniş, kaleme benzeyen, yuvarlak, 6-7cm boyunda, delik açmaya yarayan bir araçtır (Resim 1.11).

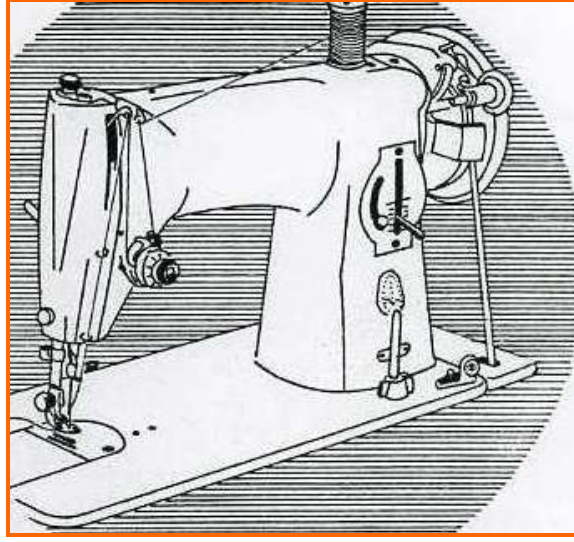
Şekil 1.11: Ciğerdeldi

1.4.12. Biz

Maraş işinde kullanılan, ahşap sapa tutturulmuş, orta kalınlıkta, uzun ve sivri uçlu bir iğnedir (Resim 1.14).

Resim 1.14: Biz

Şekil 1.12: Makine

1.4.13. Makineler

Nakış yapımında kullanılan makineler;

- Ø **Aile tipi düz dikiş makineleri:** Dikişin yanı sıra nakış yapımında da kullanılan bu makineler dişli düşürülerek nakış yapımında da kullanılır (kum işi, blonya iğnesi, çin iğnesi, tül işi, pul boncuk dikişi gibi), (Resim 1.15).
- Ø **Aile tipi zikzak dikiş makineleri:** Evlerde kullanılan bu makinelerde çeşitli süslemeler yapılır.(aplike, ajurlar, çeşitli susmalar) (Resim 1.16).
- Ø **Sanayi tipi dikiş makineleri:**..Süratli çalışan ve sanayide kullanılan makinelerdir.
- Ø **Özel amaçlı sanayi tipi dikiş makineleri:** Sanayide çeşitli işler de kullanılır.(sürfile, zikzak dikiş, fisto yapan) (Resim 1.15).
- Ø **Bilgisayar sistemiyle çalışan çok başlı sanayi nakış makineleri:** Gelişen teknolojiyle birlikte bilgisayar sanayi tipi makinelerde de kullanılmaya başlamıştır. Pratik ve süratlidir. Çok başlı (4-6-8-12-25) sanayi tipi nakış makineleri bilgisayara yüklenen motifleri otomatik olarak işler (Resim 1.18).

Resim 1.15: Aile Tipi Düz

Resim 1.16: Zikzak Dikiş Makinesi Dikiş Makinesi

Resim 17: Bilgisayarlı Piko Makinesi

Resim 1.18: Bilgisayarlı Sanayi Nakış Makinesi

1.4.14. Ütü

Kumaşların yüzeylerini ısı ve basınç yardımıyla buruşukluklarını gidermek, net ve güzel bir görünüm sağlamak amacıyla kullanılan metal araçtır (Resim 1.19).

Ütülerin; elektrikli ütüler, havagazı ile ısıtılan ütüler, parlatma ütüsü, pres ütü, sanayi ütüsü gibi çeşitleri vardır.

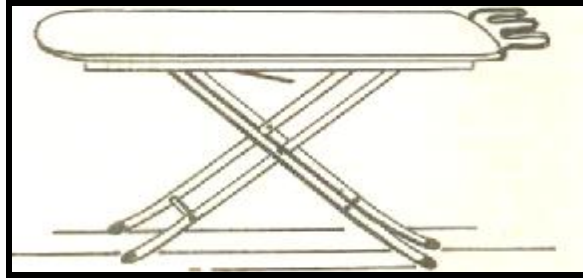
Ütü seçerken tabanının kaygan olması, çabuk ısınıp geç soğuması, ısının aynı ayarda kalmasına dikkat edilmelidir. Çelik tabanlı, geniş ve sivri uçlu ütüler tercih edilmelidir.

Resim 1.19: Ütü

1.4.15. Ütü Masası

Ütü masası, ütülemenin rahatça yapılabileceği büyüklükte olmalı. Masanın üzeri keçe veya eski battaniye geçirilerek iki kat temiz kumaş ile kaplanmalıdır (patiska, amerikan kumaş), (Şekil 1.13).

Şekil 1.13: Ütü Masası

1.4.16. Ütü Bezi

Ütülenen ürününe net bir görünüm sağlamak,kumaşın parlamasını önlemek için kullanılan beyaz pamuklu kumaştır (mermerşahi,tülbent).

1.4.17. Su Kabı

Ütü bezini ıslatmak üzere kullanılır.

1.5. Gereçler

Nakış yapımında kullanılan gereçler; tekniğe, yapılan ürüne göre değişiklik göstermektedir.

1.5.1. Kumaşlar

Nakış yapımında kullanılan kumaşlar; hammaddesine göre tezgâhlarda veya makinede dokunan kumaşlar;

- Ø Bitkisel liflerden olan kumaşlar
- Ø Hayvansal liflerden olan kumaşlar
- Ø Kimyasal liflerden olanlar kumaşlar diye üç grupta inceleyebiliriz.

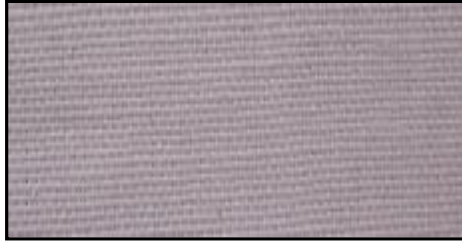
Ø Bitkisel Liflerden Dokunan Kumaşlar

- **Keten:** Keten lifinden dokunan parlak bir kumaş türüdür. El tezgâhlarında dokunabildiği gibi fabrikasyon olanlarında vardır. Örneğin; Ayancık keteni, Bursa keteni, Rize keteni, Ödemiş keteni vb. (Resim 1.20).

Resim 1.20: Keten

- **Patiska:** Pamuk ipliğinden üretilen apreli bir kumaştır. Yıkanmaya elverişlidir (Resim 1.21).

Resim 1.21: Patiska

- **Kanava–kanaviçe:** Pamuk, keten, Jüt gibi liflerden üretilen seyrek dokunuşlu bir kumaştır.
- **Çuval:** Kenevir liflerinden üretilen geniş gözenekli kalın bir kumaştır (Resim 1.22).

Resim 1.22: Çuval

- **Etamin:** Keten ve pamuk ipliğinden dokunan seyrek dokunuşlu bir kumaştır (Resim 1.23).

Resim 1.23: Etamin

- **Kadife:** Pamuk ve keten liflerinden dokunan, yüzeyi çok sık ve kısa hav bırakılarak dokunmuş parlak ve kalın kumaştır.
- **Saten:** Pamuk liflerinden dokunan parlak ve dökümlü bir kumaştır. Pamuk saten adını almıştır
- **Pike:** Pamuk ipliğinden üretilen kalın kabartmalı kumaştır.
- **Poplin:** Keten ve pamuk ipliğinden sık dokunuşlu ince bir kumaştır.

Bunlardan başka, basma, tülbent, mermerşahi, pazen, goblen, markizet bitkisel liflerden dokunmuş kumaşlardır. Yöresel ad alan diğer kumaşlarımız ise; Tokat bezi, İzmit bezi, Şile bezi, Buldan bezi, Manisa bezi vb.dir.

Resim 1.24: Yerli Dokuma

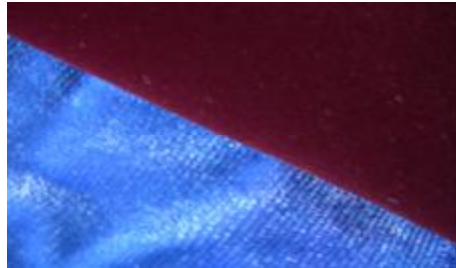
Ø Hayvansal Kumaşlar

- **Yün Tela:** Yünle dokunan mat görünümlü sayılabilen bir kumaştır.
- **Kaşe:** yünle dokunarak keçeleştirme işleminden sonra kumaş yüzeyi tüylendirilmiş kumaştır.
- **Keçe:** Tiftik, yün ipliklerinin dövülerek sıkıştırılması sonucu elde edilen kaba dokusuz bir kumaştır.
- **Krep:** İnce yünden çok bükümlü bez ayağı tekniğinde dokunmuş bir tür kumaştır.
- **İpek:** İpek iplikle dokunan parlak sık dokunuşlu dökümlü bir kumaştır.
- **İpek Saten:** İpek lifinden üretilen bir tarafı parlak bir tarafı mat ve dökümlü bir kumaştır.
- **Organze:** İnce ipliklerle dokunan sık ve düz dokunuşlu şeffaf, sert ve ince bir kumaştır (Resim 1.25).

Resim 1.25: Organze

- **Tafta:** İnce ipek ipliklerle dokunan sert ve sık dokunuşlu parlak bir kumaştır
- **Şifon:** Bez ayağı tekniğinde ipek iplikle dokunmuş ince şeffaf bir kumaştır.
- **İpek Jorjet(Krep Jorjet):** Çok bükümlü ipek iplikle dokunan bürümcük görünümlü mat bir kumaştır.
- **Kadife:** İpek iplikle, sık ve hav bırakarak dokunan parlak bir kumaştır (Resim 1.26).

Resim 1.26: Kadife

- **Ödemiş İpeği:** İpek iplikle dokunan az bükümlü parlak sert bir kumaştır.

Ø Kimyasal Kumaşlar

- **Tül:** Çok ince, hafif, naylon ipliklerden dokunan ağ şeklinde bir kumaştır (Resim 1.27).

Resim 1.27: Tül

- **Terilen:** Kimyasal ipliklerden dokunan sık dokunuşlu ancak sayılabilen bir kumaştır.

1.5.2. İplikler

Resim 1.28: İplikler

Nakış yapımında kullanılan iplikler tekniğe ve kullanılan kumaşa göre belirlenir.

İplikler boya vermeyen, pürüzsüz, esnek, az bükümlü, sağlam ve parlak olmalıdır.

Ø Bitkisel olanlar

- **Dantel iplikleri:** Normal bükümlü sağlam, ince ve parlak görünüşlüdür. Beyaz ve çeşitli renkleri bulunmaktadır. İplik kalınlığı numaralara göre değişmektedir (Resim 1.29).

Resim 1.29: Dantel İpleri

- **Muline:** Çileler halinde az bükümlü yumuşak pamuklu bir ipliktir. Çeşitli renkleri bulunmaktadır (Resim 1.30).

Resim 1.30: Muline

- **Pamukaki:** Pamuktan üretilmiştir. Az bükümlü ve yumuşaktır. Daha çok beyaz kullanılır.
- **Koton:** Pamuklu iki kat ipliğin bükülmesinden meydana gelmiştir. Piyasada kuka ve çile halinde bulunmaktadır. Kalınlıklarına göre 5 -8-12 (kalın, orta, ince) olmak üzere üç değişik şekilde üretilmektedir. (Resim 1.31).

Resim 1.31: Renkli Kotonlar

Ø Hayvansal Olanlar

- **Yün:** Yünden üretilen ipliklerdir. Çeşitli kalınlıkta ve renkte çile halinde satılmaktadır. İbrişim: ipekten yapılan ince, az bükümlü, parlak ve sağlam bir ipliktir. Çeşitli renklerde bulunmaktadır.

Resim 1.32: Renkli İplikler

- **Çamaşır ipeği:** İpekten yapılan az bükümlü, yumuşak bir ipliktir. Çileler halinde çeşitli renkleri bulunmaktadır (Resim 1.33).

Resim 1.33: İpek

Ø Kimyasal Olanlar

- **Orlon:** Normal bükümlü ve parlaktır. Çileler halinde çeşitli renkleri bulunmaktadır (Resim 1.34).

Resim 1.34: Orlon İplik

- **Floş:** suni ipekten üretilmiştir. Az bükümlü yumuşak, parlaktır Çeşitli renkte ve çileler halindedir.
- **Naylon iplikler:** Parlak ve çok bükümlüdür. Çok sağlamdır. Çeşitli renk ve kalınlıkta bulunur (Resim 1.35).

Resim 1.35: Naylon İplik

- **Şeritler:** keten, pamuk, sentetik ipliklerden çeşitli kalınlıkta dokunmuştur. Çeşitli renk ve desende bulunmaktadır.

Ø Madensel Olanlar

- **Sim:** Pamuk iplikleri üzerine çok ince altın, gümüş ve madensel tellerin sarılması ile elde edilir (Resim 1.36).

Resim 1.36: Sim İplik

- **Sırma:** Altın, gümüş ve madensel tellerin ince teller haline getirilmesidir
- **İnce şerit tel:** Madensel tellerin makinelerden geçirilerek 1mm genişliğinde yassı şeritler haline getirilmesi ile elde edilir.
- **Harçlar:** Sim sırma ile renkli ipliklerle karıştırılarak çeşitli kalınlık ve desenlerde yapılmış süsleme malzemesidir (Resim 1.37).

Resim 1.37: Harçlar

1.5.3. Kalemler

Yazmak, çizmek gibi işlemlerde kullanılır. Kullanım yerlerine göre;

- Ø **Renkli kalemler:** Kuru ya da gazlı olmak üzere iki çeşittir.
- Ø **Sabit kalemler:** Çıkmayan kalemlerdir.
- Ø **Kurşun kalemler:** Desenin çizimi ya da kumaşa geçirilmesinde kullanılır.

Kurşun kalemler sertli derecelerine göre değişiklik gösterir. (A) yumuşak, (B) orta yumuşak, (H) sert kalemlerdir.

1.5.4. Kâğıtlar

Desenin düzgün şekilde çizilmesi ve kumaşa geçirilmesi için çeşitli kâğıtlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kâğıtlar;

- Ø **Parşömen Kâğıdı:** Saydam, sert ve iyi cins kâğıttan yapılır. Desen çizmede ve geçirmede kullanılır.
- Ø **Kopya Kâğıdı:** Deseni koyu renkli kumaşa geçirmede kullanılır. Kâğıdın bir yüzü mat, diğer yüzü parlaktır. Parlak yüzü kumaşa getirilerek kullanılır.
- Ø **Gri Mukavva:** Maraş iş tekniğinde deseni oymak esnasında desenin altına konulur. Maraş işi tekniğinde kumaşı germede de kullanılır.
- Ø **Mulaj Kâğıdı:** Yarı saydam, yumuşak, çok ince ve kolay yırtılabilen bir kâğıttır. Teyelle desen geçirmede kullanılır.
- Ø **Beyaz Karton:** İnce ve iki yüzü parlak ve beyazdır. Maraş işinde desenleri yapıştırmak, desenin rahat çıkması için desen kâğıdının altına koymaya yarar.
- Ø **Sarı Karton:** Maraş işinde işleme ve kabartma kartonu hazırlamada kullanılır. Açık sarı renkte ve yumuşak bir kartondur.
- Ø **Zımpara Kâğıdı:** Bir tarafı düz, diğer tarafı pürüzlü bir tür kâğıttır. Maraş işinde ve kasnağın etrafındaki pürüzleri gidermede kullanılır.
- Ø **Milimetrik Kâğıt:** 1 mm.lik kareler halinde hazırlanmıştır. Sayılarak geçirilen desenlerde kullanılır.

1.5.5. Silgi

Yazılmış ve çizilmiş şeyleri silmeye yarayan kauçuk bir maddedir. Desen çizme esnasında kullanılır.

1.6. Yardımcı Gereçler

İşlemelere güzel ve çekici bir görünüş kazandırmak için kullanılan pul, boncuk ve çeşitli taşlardan oluşan süsleme gereçleridir.

- Ø **Boncuk:** Sedef, ahşap, cam, kristal, porselen, çeşitli maden ve taşlardan yapılmış ortası delik yuvarlak ve kesme şeklinde, oya yapımında ve süslemede kullanılan küçük taneciklerdir. Yuvarlak boncuk, boru boncuk ve nazar boncuğu çeşitleri ile piyasada bulunur. (Resim 1.38). (Resim 1.39).

Resim 1.38: Boncuk

Resim 1.39: Boncuk

- Ø **Stras:** Elmasa benzeyen suni bir taştır. Kumaş üzerine tutturulmasını sağlamak üzere madeni tırnaklar içerisine yerleştirilmiştir. Özellikle giyim süslemelerinde kullanılan taşın çeşitli renkte olanları mevcuttur.
- Ø **İnci:** İstiridyeden çıkarılan değerli bir taştır. Süslemede daha çok piyasada bulunan suni inciler kullanılmaktadır. Suni inciler plastik, cam ya da sedef gibi maddelerden yapılmaktadır. Çeşitli renkte kaplananları bulunmaktadır (Resim 1.40).

Resim 1.40: İnci

- Ø **Pul:** Metal ya da plastik maddelerden yapılmış, yuvarlak, ince, düz ya da bombeli, ortası delik, oya yapımında ve süslemede kullanılan gereçtir (Resim 1.41).

Resim 1.41: Pul

- Ø **Kurt:** Sırma tellerin yuvarlak ve sık olarak bükülmesi ile elde edilirler. Düzgün bir helezon şekline benzer (Resim 1.42).

Resim 1.42: Kurt ve Tırtıl

- Ø **Tırtıl:** Sırma tellerin hafif seyrek ve köşeli, helezon şeklinde bükülmesi ile elde edilirler. Kurt ve tırtılın altın, gümüş ve ebruli renklerde üretilenleri mevcuttur (Resim 1.43).

Resim 1.43: Yardımcı Gereçler

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet kapsamında kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplayarak değerlendiriniz.

Size 3 tip soru yöneltilmiştir.

Boşluk Doldurma Soruları

Sorularda boşluk bırakılan yerlere doğru sözcükleri yerleştiriniz.

1. Kumaş üzerine renkli iplikler, sim sırma kullanılarak el ve makineyle yapılan işleme.....denir.
2. İlk işleme örnekleri, Orta Asyada kidağlarında yaşayan Hun' lara aittir.
3. 16.yy da işleme tekniği olarakve..... kullanılmıştır.
4. Dikiş dikmek ve işleme yapmak için kullanılan ucu sivri, baş tarafında ipliğin geçmesi için deliği bulunan çelikten yapılmış araç.....dır.
5. Metal ipliğin geçebileceği büyüklükte tek veya çift deliği olan yassı metal iğnedir.

Doğru Yanlış Soruları

Doğru - yanlış testten parantez içine doğru ise (D), yanlış ise (Y) harfi koyunuz.

6. () İpekçiliğin gelişmesinde Selçukluların katkısı büyüktür.
7. () El nakışlarının temel aracı iğnedir.
8. () Nakışta kullanılan iplikler işleme özelliğine göre seçilir.
9. () Makas kumaş kesmek için kullanılır.
10. () Muline çok bükümlü sentetik ipliktir.

Çoktan Seçmeli Sorular

11. Aşağıdakilerden hangisi nakışta kullanılan araçtır?

A) İplik
B) Kumaş
C) Kasnak
D) Kola

12. Aşağıdakilerden hangisi desen çizmede kullanılan kalem çeşidi değildir?

- A) Kurşun kalem
- B) Boya kalemi
- C) Sabit kalem
- D) Tükenmez kalem

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı modülün arkasındaki cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Cevaplarınız doğru ise diğer faaliyete geçiniz, cevaplarınız yanlış ise faaliyeti tekrar ediniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler ve beceriler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında tekniğe uygun kumaşı işlemeye hazırlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ø Günümüzde ve geçmişte kullanılan örtü çeşitleri hakkında araştırma yapınız.
- Ø Bulduğunuz bilgileri arkadaşlarınızla karşılaştırınız.
- Ø Kullanılabilecek örtü ölçülerine göre parşömen kâğıdına kalıp hazırlayınız.

2. KUMAŞI İŞLEMESİNE HAZIRLAMA

2.1. İşleme Yapılacak Ürün Çeşitleri

- Ø Oda takımları
- Ø Yatak takımları
- Ø Banyo takımları
- Ø Yemek takımları
- Ø Giyim süslemeleri
- Ø Giyim aksesuarları

Resim 2.1: Giyim Süslemeleri

UYGULAMA FAALİYETİ-1

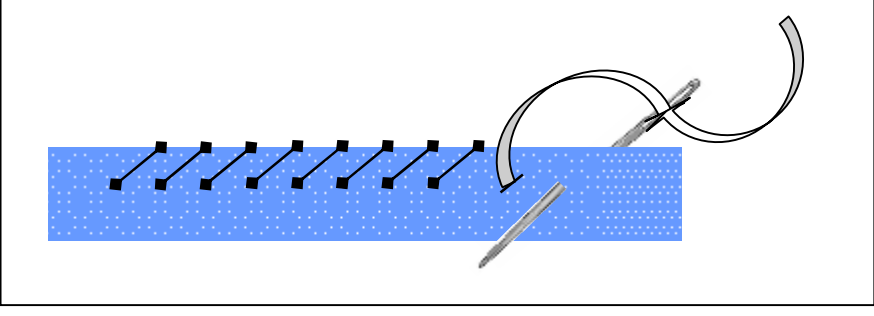
İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Kumaş seçimi yapınız.	Ø Yapılacak ürüne uygun olmalı.
Ø Kumaş ölçüsü belirleyiniz.	Ø Dikkatli ölçü alınız.
Ø Ölçülen yerden işaretleyiniz.	Ø Sabun veya toplu iğne kullanabilirsiniz.
Ø İşaretli yerden iplik çekiniz.	Ø İplik çekerken titiz olunuz.
Ø Çekilen yerden makasla kesiniz.	Ø Çekilen ipliklerden kesiniz.

2.2. Sürfile Yapma

Nakış yapılacak ürün parçalarının, kumaş kenarı dokuma ipliklerinin işleme esnasında çıkmaması için yapılan bir işlemdir (Şekil 2.1).

UYGULAMA FAALİYETİ-2

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Sürfile yapılacak kenarı keserek düzeltiniz.	Ø İplik çekerek düzeltmek doğrudur.
Ø İğneye kumaşın renginde nakış ipliği takınız.	Ø Temiz ve düzenli çalışınız.
Ø Kesilerek düzeltilen kenardan iğneyi dıştan içe ve 0.5 cm aşağıdan çıkınız.	
Ø İğneyi tekrar kumaşın üzerinden geçirilerek dıştan içe batırınız (aynı yere iki ya da üç kere batarak pekiştirme yapınız).	Ø Kumaşın rengin de iplik kullanılır. Ø Başlangıç ipinin çıkmaması için pekiştirme yapınız.
Ø 3-4 mm. den sonra çıkınız.	Ø Soldan sağa doğru yapılır.
Ø İpliği sağa yatık olarak alttan batarak üste çıkınız.	Ø Zigzag makinelerde yapılabilir
Ø Verev şekilde işlemi kumaş sonuna kadar devam ediniz.	Ø Verev çalışılır. Ø İş güvenliğine dikkat ediniz.

Şekil 2.1: Sürfile

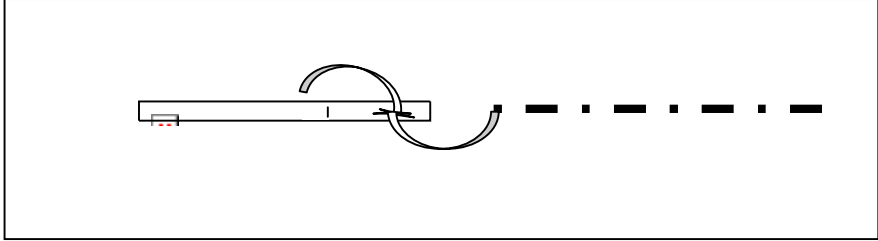
2.3. Orta Teyel Almak

Nakış yapılacak, ürün parçası üzerine desen yerleştirmede yardımcı olmak için kumaşın ortasından eni ve boyunun bölecek şekilde işaret teyeli yapılır (Şekil 2.2).

İşaret teyeli, kumaşın düz tarafından alınır.

UYGULAMA FAALİYETİ-3

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Kesilen kumaşın en ve boy iplik yönünden ortasını tespit ediniz.	Ø Kumaşın en boy ipliğine dikkat ediniz. Ø Düz iplik takip ediniz.
Ø İğneye ipliğinizi takınız.	Ø Boya veren iplik kullanmayınız.
Ø Kumaşta teyel alınacak çizgiye iğneyi alttan batırınız, üste çıkınız.	Ø Kumaşı büzüştürmeyiniz.
Ø Teyel alınacak yere iğne bir uzun, üç kısa aralıklarla batırılıp çıkınız.	Ø Detaylara özen gösteriniz.
Ø Belirlenen noktalardan işaret teyeli alınız.	Ø Titiz olunuz.

Şekil 2.2: İşaret teyeli

Not: İplikleri sayılamayan kumaşların orta işaretlerini bulmak için kesilen kumaşı kenarları tam üst üste gelecek şekilde katlanarak hafif tırnak ütüsü ile kat izi yapılır. Kat izi üzerinden orta teyel alınır. Ya da mezür ile ortası bulunarak sabunla işaretlenir ve cetvel ile çizilir. Daha sonra sabun izi üzerinden işaret teyeli alınır.

2.4. Kasnak Bezi ve Gergef Bezi Hazırlamak

Nakış yapmak için kasnağa gerilen kumaşın zedelenmemesi ve kirlenmemesi için işleme kumaşının üzerine ve kenarına dikilen veya üzeri kapatılan kumaş parçalarıdır. (Şekil 2.3).

Kasnak bezlerinin ebadı kasnak büyüklüğüne göre değişir.

Kasnak bezleri 15 –30 cm veya 20–50 cm olabilir.

Gergef bezleri 100 –40 cm veya 150 –40 cm olabilir.

Patiska veya amerikan kumaşından yapılır.

Kasnak bezlerinin kenarları kalınlık yapmayacak şekilde temizlenir (sürfile, zigzag, ince makine dikişi, zürefa).

Kasnak bezleri 4 tane alt ve üst olmak üzere 8 adet yapılır.

UYGULAMA FAALİYETİ-4

Ø Kasnak Bezi Dikmek

İşlem Basamakları	Öneriler
İşlenecek kumaşın desen çizilen tarafından kasnak bezi dikilecek kenarlar 0,5 cm tersine katlanır.	Ø Kasnak bezlerini tuttururken sağlam iplik kullanınız.
Kasnak bezinin uzun kenarını kumaşın tersine 0,5 cm katlayınız.	Ø Kasnak bezleriniz temiz ve ütülü olmalıdır.
Kasnak bezini kumaşın köşesinden 10cm dışarıda kalacak şekilde yüz yüze kapatarak yerleştiriniz.	
Kumaşla birlikte kasnak bezini birlikte tutarak soldan sağa doğru çırpma dikişi ile tutturunuz.	
İkinci kasnak bezini kumaş ile dışarıda kalan 10cmlik boşluğa yerleştiriniz.	
Aynı şekilde çırpma dikişi ile tutturunuz.	
Gerekliyse 3.ve 4. kasnak bezlerini dikişiniz.	

(Şekil 2.3). Kasnak Bezi Dikimi

Ø Gerğef Bezi Dikmek

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Gerğef bezlerini ölçüye göre hazırlayınız.	
Ø İşleme kumaşını gerğef yan tahtaları üzerindeki bezlerin ucuna çırpma dikiş olarak tutturunuz.	Ø Kumaşın orta hattı ile gerğef bezinin orta hattının aynı noktaya gelmesine dikkat ediniz.

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetlerinde kumaşı işlemeye hazırlama ile ilgili yapmış olduğunuz çalışmaları değerlendirme ölçeğine göre değerlendiriniz. Vereceğiniz cevaba göre X işareti koyunuz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Kumaş seçimi yaptınız mı?		
2. Kumaş ölçüsünü belirlediniz mi?		
3. Ölçülen yerden işaret aldınız mı?		
4. İşaretli yerden iplik çektiniz mi?		
5. Kumaşı düz boy ipliğinde kestiniz mi?		
6. Sürfile yapılacak kenarları iplik çekerek düzelttiniz mi?		
7. Sürfileyi soldan sağa doğru yaptınız mı?		
8. Kumaşın ortasını tespit ettiniz mi?		
9. Kumaşın ortasından işaret teyeli aldınız mı?		
10. Kasnak bezlerini hazırladınız mı?		
11. 0,5 cm den katlayarak kumaşa çırpma dikişi ile tutturdunuz mu?		
12. Kasnak bezlerini dikerken sağlam iplik kullandınız mı?		
13. Gergef bezlerini ölçüye göre hazırladınız mı?		
14. Kumaşın orta hattı ile gergef bezinin orta hattının aynı noktaya gelmesine dikkat ettiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapmış olduğunuz değerlendirme sonunda hayır şeklinde cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme ve uygulama faaliyeti ile ilgili kısmı tekrarlayınız. Tamamı evet ise diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda uygun çalışma ortamı sağlandığında tekniğe uygun desen geçirme tekniklerini yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ø Çevrenizde desen araştırması yapınız. Doğadan etütler yapınız. Renk çemberi hazırlayınız. Doğadaki renklerden örnekler toplayıp sunu hazırlayınız.

3. DESENİ KUMAŞA GEÇİRME TEKNİKLERİ

3.1. Desen Araştırma Çeşitleri

3.1.1. Stilizasyon

Bir nesneyi stilize etmek işlemidir. Stilize yoluyla motifleri yalınlaştırmaktır. Stilizasyona konu olan nesne; gözlem sonunda kazanılan izlenimlere dayanılarak benzerlerinden ayrılan biçim özellikleri bozulmadan amaca uygun olarak yalınlaştırılır.

- Ø Stilize yaparken kaynağın karakteri bozulmamalıdır.
- Ø Ayrıntılardan kurtarılıp yalınlaştırılmalıdır.
- Ø Stilize yapılırken şekillerin birbirine uygunluğuna, ahengine, denge ve orana dikkat edilmelidir.

3.1.2. Modernizasyon

Modernizasyon sözcük anlamı ile modernize etmek, yenileştirmek, günün gereksinimlerine uygun biçime getirmektir. Eski motifleri iyice inceleyerek, karakter özelliklerini bozmadan yenilemek, güzelleştirmek, günün sanat anlayışına uygun olarak düzenlemektir.

- Ø Motifin karakteristik özellikleri incelenmelidir.
- Ø Motifin karakteri bozulmamalıdır.
- Ø Kullanılacak teknik özellikler dikkate alınmalıdır.
- Ø Özgün ve estetik olmalıdır.

Şekil 3.1: Desen

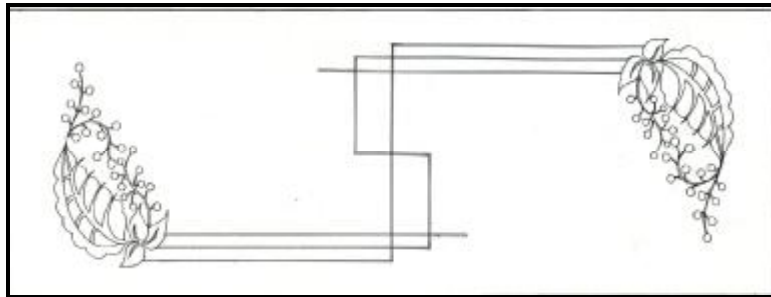
3.1.3. Geometrik Şekiller

İnsanlar ilk çağlarda da motiflerde nokta, çizgi, spiraller, geometrik biçimlerle başlamıştır.

- Ø Geometrik motifler tabiattan ilham alınarak oluşturulur.
- Ø Kıvrık kıvrak çizgilerden yararlanır.
- Ø Estetik ve özgün motifler ortaya konabilir.

3.2. Desen Çizmede Faydalanılan Kaynaklar

- Ø Doğadan (çiçek, yaprak, kuş, ağaç, kelebek, dere, dağ vb.)
- Ø Eski işlemlerden
- Ø Müzelerden, tarihi eserlerden
- Ø Kumaş desenlerinden
- Ø Kartpostallardan
- Ø Desen kitaplarından
- Ø Fotoğraflardan

Resim 3.2: Kompozisyon Örneği

3.3. Kompozisyon

3.3.1 Tanımı ve Çeşitleri

Kompozisyon parçaların bir bütün içinde, bir düzen gösterecek biçimde bir araya getirilmesidir. Biçimlerin belirli bir yüzey içinde dengeli ve uyumlu olarak bir araya getirilmesi demektir.

İki çeşit kompozisyon vardır;

- Ø **Klasik kompozisyon:** Motif merkeze ya da merkeze yakın yere yerleştirilir. Diğer öğeler bunların etrafında yerleştirilir
- Ø **Dekoratif kompozisyon;** motifler bütün yüzeye dağılmıştır, serbest bir oluşumdur.

3.3.2. Kompozisyonun Yeri ve Önemi

Nakışta kompozisyon önemlidir. Çeşitli düzenlemeler yapmakta kolaylaştırıcı ve yol göstericidir. Kompozisyon sayesinde kişi zevkli ve düşüncelerine özgün düzenlemeler yaparak ortaya koyar (Resim 3.2).

3.3.3. Kompozisyon Öğeleri

- Ø **Yön:** Biçimlerin yerleştirilmesinde izlenen çizgi olarak tanımlanabilir. Farklı yönler kullanarak kompozisyona hareket, canlılık, ilgi çekicilik kazandırır.
- Ø **Hareket:** Yöne bağlı olarak karşıtlık düzeni içinde farklı anlamlarda etki yaratır.
- Ø **Ölçü:** Motiflerin büyük ya da küçük olması farklı etki oluşturur. Önemli olan değişik ölçülerdeki motiflerin amaca uygun kullanılmasıdır.
- Ø **Aralık:** Motiflerin bazıları yakın, bazıları uzak yerleştirilebilir. Motiflerin arasındaki aralıklar estetik ve dengeli olması önemlidir.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Desen araştırması yapınız.	Ø Yapılacak ürüne göre desen çalışınız.
Ø Deseni stilize ediniz.	Ø Uygulanacak tekniğe göre desen çalışınız.
Ø Deseni modernize yapınız.	Ø Araştırmacı olunuz.
Ø Geometrik şekillerle desen oluşturunuz.	Ø Kaynakları etkili ve verimli kullanınız.

3.4. Nakışta Renk Seçimi

Renk: Işığın nesneye çarparak yansıyan ışınların gözümüzde bıraktığı etkiye denir.

Nakışta renk uyumu çok önemlidir. Renklerin kullanımı, renk kuralları kadar kişinin duygularını da yansıtır. Nakışta renk seçerken kumaşın rengi, kullanılacak işleme tekniği, kullanılacak yer göz önünde bulundurulmalıdır.

3.4.1. Renklerin Sınıflandırılması

- Ø Ana Renkler: Kırmızı, mavi, sarı
- Ø Sıcak Renkler: Kırmızı, sarı, turuncu
- Ø Soğuk Renkler: Mavi, yeşil, mor
- Ø Kontrast Renkler: Mavi, yeşil, kırmızı, turuncu, mor, sarı
- Ø Nötr Renkler: Siyah, beyaz, gri
- Ø Yardımcı Renkler: Yeşil, turuncu, mor

3.4.2. Renklerin Uyumu (Armoni)

Uyum, renklerin estetik etki bırakacak şekilde kullanılmasıdır. Renkler arasında bir uygunluk olmalıdır.

- Ø **Ton Uyumu:** Bir rengin ışığın etkisiyle koyudan açığa doğru gösterdiği değerlerdir. Bir rengin tonları ile yapılan ahenge denir.
- 1. **Yakın Renk Uyumu:** Renk çemberindeki iki ya da üç komşu rengin karışımından oluşan uyumdur.
- Ø **Zıt (kontrast) Renk Uyumu:** Zıt renkler ya da sıcak-soğuk renklerle kurulan armonidir.

3.4.3. Renk Seçiminde Faydalanılan Kaynaklar

- Ø Doğadaki renkler
- Ø Renkli kartlar
- Ø Eski işlemler
- Ø Renk çemberi
- Ø Resim ve tablolar

UYGULAMA FAALİYETİ-1

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Doğadaki renkleri araştırınız.	Ø Doğadaki yakın renkleri bulmaya çalışınız.
Ø Renk kartelâsı hazırlayınız.	Ø Tonlama yapınız.
Ø Eski işlemlerdeki renkleri boyalarla araştırınız.	Ø Gözlem yapınız.
Ø Motif üzerinde renk uygulaması yapınız.	Ø Renk uyumuna dikkat ediniz. Ø Titiz ve düzenli çalışınız

3.5. Deseni Kumaşa Geçirme

Nakış, yapma da deseni geçirme işleminin sonucunu etkiler. Desen kumaş üzerine kumaşın cinsine, işleme tekniğine göre farklı şekillerde geçirilir.

3.5.1. Deseni Kumaş Geçirmede Kullanılan Araç ve Gereçler

- Ø **Parşömen ve mülaj kâğıdı:** Desenin çizildiği kâğıttır.
- Ø **Kopya kâğıdı (Karbon kâğıdı):** Bir yüzü parlak, çeşitli renkleri olan (sarı, beyaz, siyah, kırmızı v.b), desen geçirmeye yarayan bir çeşit kâğıttır.
- Ø **Kalemler:** Desen hazırlığında yumuşak kalem (2B), kumaşa geçirmede sert kalem (3H-2H) kullanılır.

Karbon kalemi; kullanılır, desen parşömene bu kalemle çizilir. Ütü ile geçirilir.

- Ø **İşıklı masa:** Alttan ışık tertibatlı, üstü camlı özel masalardır.
- Ø İşleme kumaşı,
- Ø İğne,
- Ø İplik.

3.5.2. Deseni Kumaşa Geçirme Çeşit ve Teknikleri

Nakışta desen geçirme işleminin sonucunu etkiler. Kumaş üzerine aktarılan desenler muntazam ve işleme tekniğe uygun yapılması işleme kalitesini etkiler.

Deseni kumaşa geçirirken dikkat edilecek noktalar:

- Ø Kumaş özelliğine
- Ø Uygulanacak teknik
- Ø Desen özelliğine

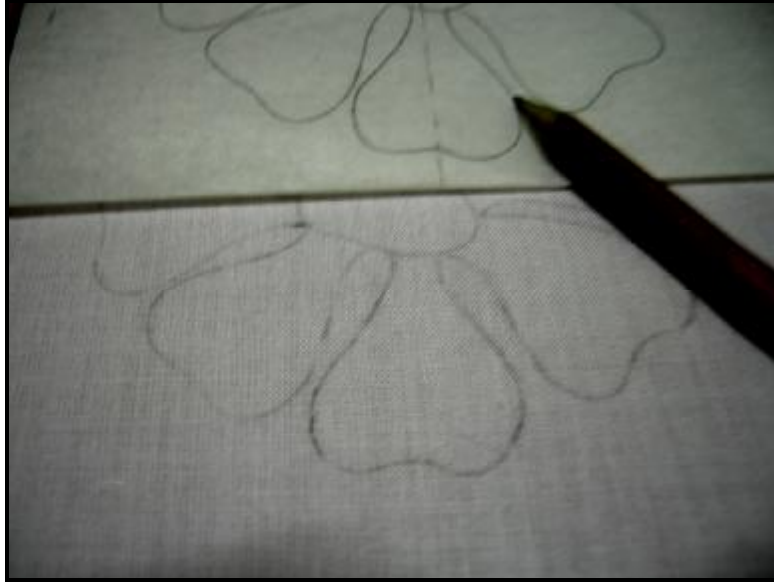
Ø **Desen Geçirme Çeşitleri:**

- Çizerek desen geçirme,
- Işıklı masa kullanarak desen geçirme,
- Desenin tersini çevirip üstten sürterek desen geçirme,
- Kopya kâğıdı ile desen geçirme,
- Teyelleyerek desen geçirme,
- Ütüleme yolu ile desen geçirme,
- Deseni kumaş altına koyarak desen geçirme,
- Sayarak desen geçirme,
- Görülen çizgiye göre işleyerek desen geçirme.

UYGULAMA FAALİYETİ-2

Ø Çizerek Desen Geçirme

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Deseni yumuşak bir kalemle kâğıda çiziniz.	Ø Deseni geçirirken muntazam çizmelisiniz. Ø Desenin kaymaması için toplu iğne ile tutturunuz.
Ø Kâğıdı ters çevirerek kumaşa yerleştiriniz.	Ø Parşömen kâğıdı kullanınız.
Ø İnce uçlu sert bir kalemle desenin üzerinden çiziniz.	Ø Kumaşın en boy ipliğini, desenin en boy çizgileriyle üst üste gelmesine dikkat ediniz. Ø Bitmiş tükenmez kalem kullanabilirsiniz.
Ø Kâğıdı kaldırınız.	Ø Titiz ve düzenli çalışınız.
Ø Kumaşa iyi geçmeyen yerleri desen üzerinden geçiriniz.	Ø Çizim yaparken alta karton koyabilirsiniz. Ø Kaleminizin ucu ince olmalı. Ø Açık renk kumaşlarda başarı ile uygulanır.

Resim 3.1: Çizerek Desen Geçirme

Ø Işıklı Masa Üzerinde Desen Geçirme

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Masadaki ışık düğmesine basınız.	Ø Deseni masaya muntazam yerleştiriniz.
Ø Deseni masanın üzerine yerleştiriniz.	Ø Deseni masaya bantla tutturunuz.
Ø Deseni masanın üzerine sabitleyiniz.	Ø Net çiziniz.
Ø Desen geçirilecek kumaş veya kâğıdı yerleştiriniz.	Ø Açık renk kumaşlarda uygulayabilirsiniz.
Ø Desen çizgilerinden kalemle geçiniz.	Ø Kaleminizin ucunu açınız.

Ø Desenin Tersini Çevirip Üstten Sürterek

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Deseni kâğıda çiziniz.	Ø Deseni yumuşak bir kalemle çiziniz.
Ø Desen kâğıdının çizilen tarafı kumaşa gelecek şekilde yerleştiriniz.	Ø Yumuşak kâğıt kullanabilirsiniz.
Ø Desen kâğıdını kumaşa toplu iğne ile tutturunuz.	Ø Desen kâğıdının yırtılmamasına özen gösteriniz.
Ø Kâğıdın tersinden desenin üzerinden tırnakla veya sert bir cisimle sürtünüz.	Ø Kumaşın altına karton koyunuz.

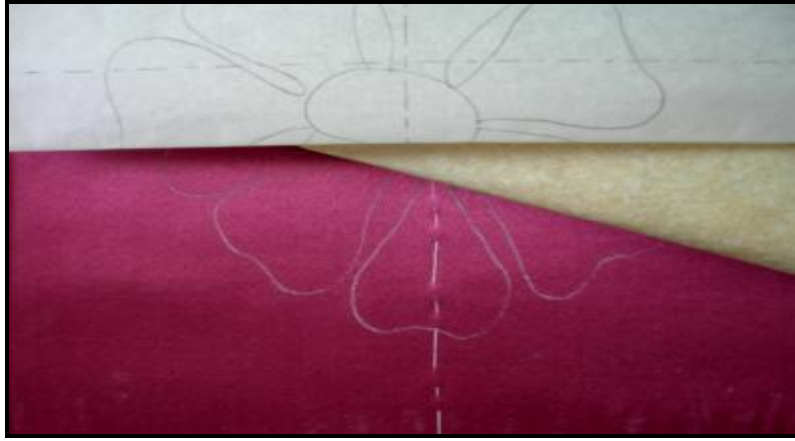
Ø Deseni Kumaşın Altına Koyarak Desen Geçirme

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Deseni parşömen kâğıdına çiziniz.	
Ø Deseni alta yerleştiriniz.	Ø İpek, şifon, organze tül gibi kumaşlara uygulanabilir.
Ø Kaymaması için toplu iğne ile tutturunuz.	Ø Desen mürekkepli kalemle çizilirse, desen kumaşın altından daha iyi görülür. Ø Desen fotokopi şeklinde de kumaş altına konabilir.

Ø Kumaşın üzerinden çiziniz.	Ø Kumaşın kirlenmemesi için deseni ters çeviriniz.
------------------------------	--

Ø Kopya Kâğıdı İle Desen Geçirme

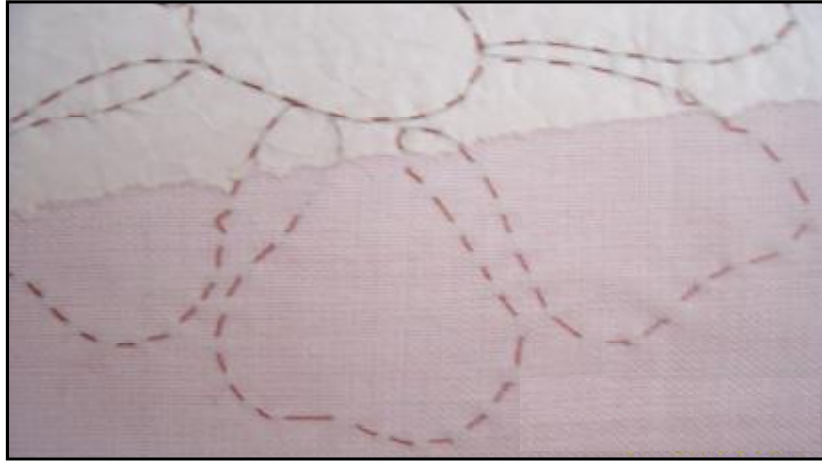
İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Deseni kâğıda çiziniz.	Ø Desen kâğıdını kumaşa toplu iğne ile tutturunuz.
Ø Kumaşın üzerine yerleştiriniz.	
Ø Kopya kâğıdını desen kâğıdı ile kumaş arasına yerleştiriniz.	Ø Kopya kâğıdının parlak yüzü kumaş üzerine gelecek şekilde yerleştiriniz.
Ø Desen üzerinden sert bir kalemle çiziniz.	Ø Yazmayan tükenmez kalemle de çizilebilir.
Ø Deseni ve kopya kâğıdını kaldırınız.	Ø Kopya kâğıdını kullanırken dikkatli olunuz. Parmaklarınızı desen çizerken, desen üzerine çok fazla bastırmayınız.
Ø Desenin hafif çıkan yerlerini kalemle çiziniz.	Ø Koyu renk kumaşlarda sarı veya beyaz karbon kâğıdı kullanınız.

Resim 3.2: Kopya Kâğıdı İle Desen geçirme

Ø Teğelliyerek Desen Geçirme

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø 3 şekilde uygulanır:	
Ø 1. uygulama	
Ø Deseni mülaj kâğıdına çiziniz.	Ø Deseni muntazam çiziniz.
Ø Kumaşın üzerine desen üstte olacak şekilde yerleştiriniz.	Ø Teyel yaparken desen özelliğini bozmayınız.
Ø Kumaşa toplu iğne ile tutturunuz.	
Ø İnce nakış ipliği ile deseni kumaşa oyulgama yaparak geçiriniz.	Ø İnce iplikle teyel yapınız.
Ø Mülaj kağıdını yırtarak temizleyiniz.	Ø Küçük oyulgama dikişleri yapınız.
Ø 2.uygulama;	Ø Şifon, organze gibi ince kumaşlara uygulayabilirsiniz.
Ø Kumaşın tersine veya astarına deseni çiziniz.	Ø Açık renk kumaşlarda desen doğrudan kumaşın tersine çizilip teyellenebilir.
Ø Teyelle kumaşın yüzüne geçiniz.	Ø Yünlü kumaşlara ve kadife gibi kumaşlara uygulanabilir.
Ø 3-uygulama	
Ø Makine nakışında makine dikişi ile kumaşın tersinden geçiniz.	

Resim 3.3: Teyelleyerek Desen Geçirme

Ø Ütüleme Yolu ile Desen Geçirme

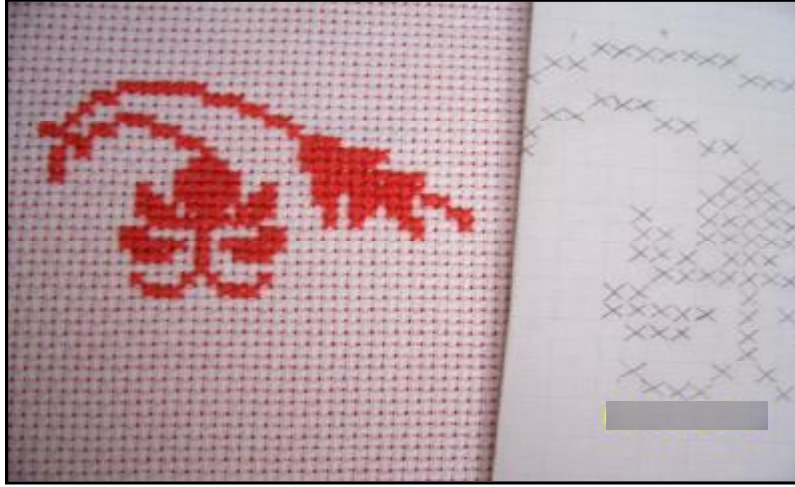
İşlem Basamakları	Öneriler
Ø 2 şekilde uygulanır: Ø 1. şekil;	
Ø Hazır desenler kumaşa yerleştiriniz.	Ø Pratik bir uygulamadır.
Ø Kumaşa toplu iğne ile tutturunuz. Ø Kızgın ütü ile üzerinden geçiniz.	Ø Aynı desen kâğıdı ile motifi birkaç kere uygulayabilirsiniz. Ø Ütü yaparken toplu iğnelerin üzerine basmamalıdır. Ø Ütü ayarına dikkat ediniz.
Ø Kâğıdı kaldırınız.	Ø Kaynakları etkili ve verimli kullanınız.
Ø 2.şekil;	
Ø Desen karbon kalemi ile çiziniz.	Ø Çizim yapılan kalem özeldir.
Ø Kumaşa yerleştiriniz.	Ø Açık renk kumaşlara uygulayabilirsiniz.
Ø Kızgın ütü ile üzerinden geçiniz.	Ø Temiz ve titiz çalışınız.

Resim 3.4: Ütüleme Yolu İle Desen Geçirme

Sayarak Desen Geçirme

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Kumaşı kasnağı geriniz.	
Ø Desenin başlama noktasından ipliğı tutturunuz.	Ø Kanava, hesap işi, çeşitli ajurlar bu tekniklerle kumaşa geçirilir.
Ø Deseni iplik sayarak kumaşa geçiriniz.	Ø Sayılabilen kumaşlara uygulanabilir.
	Ø Sayılamayan kumaşlara kanava, bursa keteni konularak işlenebilir. Sonra ikinci kumaş iplikleri çekilerek temizlenir.

Resim.3.5: Sayarak Desen Geçirme

Ø Görülen Çizgiye Göre İşlenerek

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Deseni kumaşın altına yerleştiriniz.	Ø İnce kumaşlarda uygulayabilirsiniz.
Ø Desenin altına iki kat parşömen kâğıdı koyunuz.	
Ø Desenin etrafından teyelleiniz.	Ø Teyel yaparken desenin yarım santim etrafından teyelleiniz.
Ø Kumaşın üzerinden çizgiyi takip ederek işlemeye başlayınız.	Ø Açık renk kumaşlarda kullanılır. Ø Desen özelliğini bozmadan işleyiniz. Ø Dikkatli ve temiz çalışınız.

Not: Şeffaf ve ince kumaşlar da kullanılır(gölge işi gibi teknikler)

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetlerinde desen araştırma çeşitleri, renk, desen geçirme teknikleri ile ilgili yapmış olduğunuz çalışmaları kendiniz ya da arkadaşınızla değerlendirme ölçeğine göre değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Deseni kâğıda yumuşak bir kalemle çizdiniz mi?		
2. Kâğıdı ters çevirerek kumaşa yerleştirdiniz mi?		
3. Deseni ince uçlu sert kalemle kumaşa geçirdiniz mi?		
4. Kumaşa geçmeyen desenin üzerinden geçtiniz mi?		
5. Işıklı masayı hazırladınız mı?		
6. Deseni masaya sabitlediniz mi?		
7. Kumaşı ya da kâğıdı yerleştirdiniz mi?		
8. Deseni muntazam çizdiniz mi?		
9. Kâğıdın tersinden desenin üzerinden sürterek deseni geçirdiniz mi?		
10. Kopya kâğıdını desen kâğıdı ile kumaşın arasına yerleştirdiniz mi?		
11. Karbon kâğıdının parlak yerini kumaşın yüzüne yerleştirdiniz mi?		
12. Deseni mülaj kâğıdına çizdiniz mi?		
13. İnce nakış ipliği ile deseni kumaşa oyulgama yaparak geçirdiniz mi?		
14. Mülaj kâğıdını yırtarak deseni ortaya çıkardınız mı?		
15. Hazır desenleri kızgın ütü ile kumaşa geçirdiniz mi?		
16. Deseni sayarak kumaşa geçirdiniz mi?		
17. Sayılamayan kumaşlara kanava dikerek desen geçirdiniz mi?		
18. İnce kumaşlarda deseni kumaşın altına koyarak deseni geçirdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapmış olduğunuz değerlendirme sonunda eksikleriniz varsa uygulama faaliyeti ile ilgili kısmı tekrarlayınız. Tamamı “evet” ise diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-4

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda kumaşı germenin önemini bilerek nakışta kullanılan germe araçlarını kullanarak kumaşı germe işlemini yapabileceksiniz

ARAŞTIRMA

- Ø Kumaşı germede kullanılan araçları araştırınız. Elde ettiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşabilirsiniz. Bulabildiğiniz araçlardan sınıfa örnek getiriniz.

4. KUMAŞI GERME TEKNİKLERİ

4.1. Germenin Tanımı

Kumaşı uçlarından ya da kenarlarından çekerek düz bir şekle getirmek için yapılan işlemdir.

4.2. Kumaşı Germenin Önemi

- Ø Gerilen kumaş net ve düzgün olacağı için işleme kolay yapılır.
- Ø Kolay ve çabuk yapılmasını sağlar.
- Ø Kumaşın eller arasında kalarak yıpranmasını engeller.

4.3. Nakışta Kullanılan Germe Araçları

- Ø Kasnak
- Ø El kasnağı
- Ø Makine kasnağı
- Ø Vidalı kasnak
- Ø Ayaklı kasnak ve masaya sıkıştırılan kasnak
- Ø Gergef

4.4. Kumaşı Germe Yöntemleri

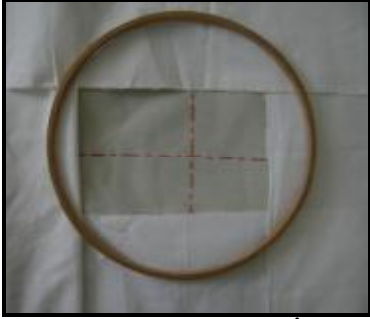
- Ø Kumaşı kâğıt ile germe
- Ø Kumaşı kasnak ile germe
- Ø Kumaşı gergef ile germe

UYGULAMA FAALİYETİ-1

Ø Kumaşı Kâğıt ile Germe

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Parşömen kâğıdını birkaç kat yapınız.	Ø Çabuk atabilen ve esneyen kumaşlara uygulanır.
Ø Kumaş en boy ipliklerine dikkat ederek kâğıdın üzerine yerleştiriniz.	Ø Beyaz iş, tül işi, gölge işi gibi tekniklerde kullanabilirsiniz.
Ø Toplu iğne ile tutturunuz.	Ø Boya vermeyen iplikle teyelleştiriniz.
Ø Kumaşın en boy ipliklerini kaydırmadan etrafından teyelleştiriniz.	Ø Gerekirse motifin etrafından da teyel yapabilirsiniz.

Ø Kumaşı Kasnak ile Germe

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Desen çizilen kumaşın altına kasnağın iç çemberini yerleştiriniz.	Ø Esnek olmayan kumaşlarda uygulayabilirsiniz.
Ø Kumaşın üzerine dört adet kasnak bezi yerleştiriniz. Resim 4. 1: Kumaşı Kasnak İle Germe	Ø İnce kumaşlarda iç çemberin üzerine kasnak bezi koyabilirsiniz.
Ø Dış çemberi iç çemberin üstüne bastırarak geçiriniz. Resim 4. 2: Kumaşı Kasnak İle Germe	Ø Germe işlemini kasnak bezi ve kumaşı tutarak çekiniz. Ø İnce kumaşlarda kasnak bezinden tutarak geriniz.

Ø Kumaşın en boy ipliklerine dikkat ederek kumaşı çekerek geriniz Resim 4.3: Kumaşı Kasnak İle Germe	Ø Kumaş gerilirken düz boy iplikleri doğrultusunda geriniz. Ø İşleme kumaşı kasnağa göre küçükse kasnak bezi dikebilirsiniz. Ø Kasnak bezine rağmen kumaş gergin olmuyorsa kasnağın iç çemberine ekstrafor sarınız.
--	--

Ø Kumaşı Gergef ile Germe

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Kumaşın iki kenarını bir cm den kıvrınız.	Ø Çok büyük parçalar veya kasnağa gerilemeyen işlemlerde kullanılır.
Ø Yan tahtaları üzerindeki kumaşlara çırpma dikişi ile tutturunuz.	
Ø Diğer kenarlara da yan bezlerini tutturunuz (zımbalanmış bezler).	Ø Birden fazla kişinin aynı işte çalışacağı zamanda kullanılabilir.
Ø Kumaşın üzerine mulaj kâğıdı yerleştiriniz.	Ø Kumaşın orta hattı ile kenar yan bezlerinin ortasının çakışmasına dikkat ediniz.
Ø Kumaşı kâğıtla beraber yan kol tahtasına sarınız.	Ø Gergefe gerilen kumaş genişliği işleme yapmaya uygun genişlikte ayarlanmalıdır.
Ø Gergefin kol tahtalarını yan tahtaların ucundaki deliklerden geçiriniz.	Ø Yumuşak ve sağlam iplikle tutturunuz.
Ø Kumaşın genişliğine göre gergefi ayarlayınız	
Ø Vidalarını takarak sabitleyiniz.	Ø Mulaj kağıdı işlemenin kirlenmemesi için kullanılır.
Ø Kumaşın yan bezleri dikilen kenarın (zımbalı kenar) zımbaları içerisinden kalın iplerle, gergefin kol tahtası üzerinde dolandırarak gerginliği sağlayınız.	

Ø İşlenen kısmı yan tahtası üzerine kâğıtla birlikte sarınız.	Ø İşleme tamamlandıkça sarmaya devam ediniz.
Ø İşlenmeyen taraf gergef üzerine getirilerek gerilir.	Ø Gergef ile gelinlik işlemelerinde, abiye kıyafet işlemelerinde vb. kullanılır.
Ø İşlemeye devam ediniz.	 Resim 4.4: Kumaşı Gergef İle Germe

4.4.1. Kumaşı Germede Dikkat Edilecek Noktalar

- Ø Kumaş kasnağa düz iplik yönünde yerleştirilir.
- Ø Germe işlemi kasnak bezinden çekilerek yapılır.
- Ø Kasnağın altına ve üstüne kasnak bezi konularak gerilir.

KONTROL LİSTESİ

Öğrenme faaliyetinde almış olduğunuz bilgiler yapmış olduğunuz çalışmaları aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz. X işareti koyunuz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Parşömen kâğıdını birkaç kat yaptınız mı?		
2. Deseni kumaşın en boy ipliklerine dikkat ederek yerleştirdiniz mi?		
3. Kumaşın etrafından kaydırmadan teyellediniz mi?		
4. Kumaşı kasnağa doğru yerleştirdiniz mi?		
5. Kumaşın üzerine kasnak bezlerini yerleştirdiniz mi?		
6. Kumaşı gereken en boy ipliklerine dikkat ettiniz mi?		
7. Gergef yan tahtalarının üzerindeki beze kumaşı sıkı bir şekilde tutturdunuz mu?		
8. Kumaşın kirlenmemesi için mülaj kağıdı yerleştirdiniz mi?		
9. Kumaşı gergefe işleyebileceğiniz kadar ayarladınız mı?		
10. Vidaları takarak sabitlediniz mi?		
11. Gerginliği sağladınız mı?		

DEĞERLENDİRME

Yapmış olduğunuz değerlendirme sonunda “hayır” şeklinde cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme ve uygulama faaliyeti ile ilgili kısmı tekrarlayınız. Tamamı “evet” ise diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-5

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun çalışma ortamı sağlandığında kumaş ve işleme özelliğine göre kenar temizleme teknikleri yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ø Çeşitli kaynaklardan kenar temizleme teknikleri ile ilgili bilgi toplayınız. Kenar temizleme teknikleri uygulanmış ürünleri sınıfa getiriniz. Arkadaşlarınızla bu bilgileri paylaşınız.

5. NAKIŞTA KULLANILAN KENAR TEMİZLEME TEKNİKLERİ

5.1. Önemi

Yapılan ürünlerin işlenmesi bittikten sonra kenar temizleme uygulanarak estetik bir görüntü kazandırılır. Kenar temizleme teknikleri ürünün kenarlarını temizlemek, görüntü ve süsleme yönünden önemlidir.

5.2. Kenar Temizleme Tekniğini Seçerken Dikkat Edilecek Noktalar

- Ø Ürüne uygun olması
- Ø Kumaş özelliğine uygun olması
- Ø Desen özelliğine uygun olması
- Ø Kullanılacak yere uygun olması
- Ø Zevke uygun olması

5.3. Kenar Temizleme Çeşitleri

- Ø Köşe çevirerek
 - Kumaşın kenarını kıvrıp baskı dikişi yaparak
 - Kenar yapılan sulara baskı dikişi ile tutturarak
 - Antika yaparak

Ø Saçak yaparak

- Saçak bükerek
- Saçak bırakarak
- Basit saçak yaparak
- Kastamonu çarşaf bağlama düğümü yaparak

Ø Püskül yaparak

Ø Makrame yaparak

Ø Rişliyö yaparak

Ø Aplike yaparak

Ø İğne oyası yaparak

- İğne oyasını kumaşın kenarına yaparak
- İğne oyasını kumaş kenarına dikerek veya saçak aralarına dikerek

Ø Tığ dantelini yaparak

- Tığ dantelini kumaşın kenarına yaparak
- Tığ dantelini kumaşın kenarına dikerek veya saçak aralarına dikerek

Ø Firkete oyası ve mekik yaparak

Ø Basit nakış iğneleri yaparak

Ø Hazır bant ve harçlarla

Ø Maraş işi ile

Ø Makine nakışı yaparak

Resim 5.1: Rişliyö Kenar

Resim 5.2: Aplike Kenar

Resim 5.3: İğne Oyası

Resim.5. 4: Tığ Danteli

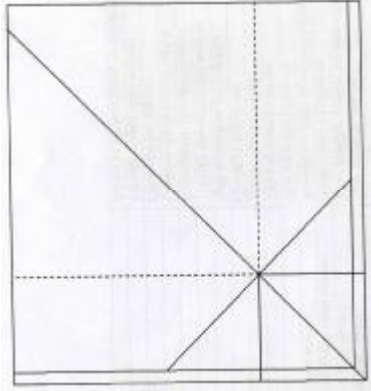
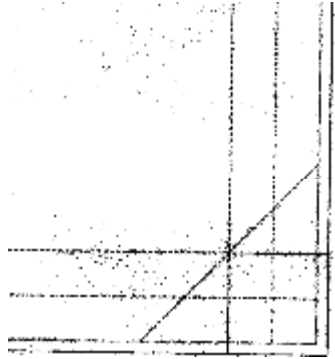
Resim 5.5: Mekik Oyası

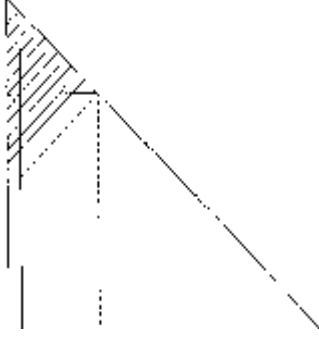
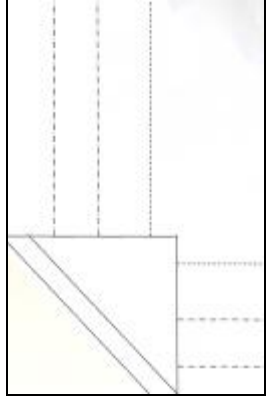
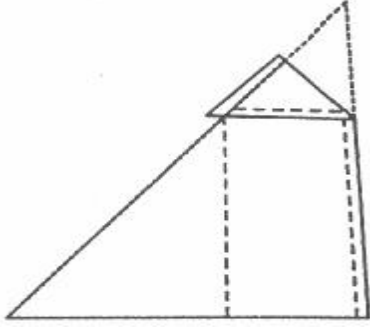

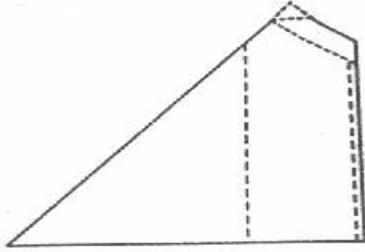
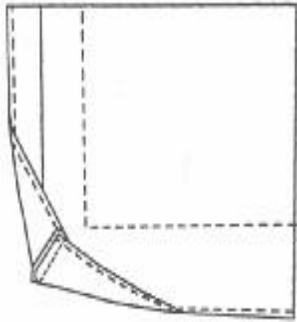
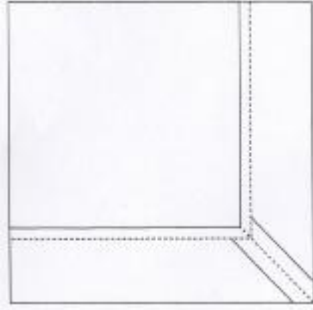
Resim.5.6: Firkete oyası

UYGULAMA FAALİYETLERİ

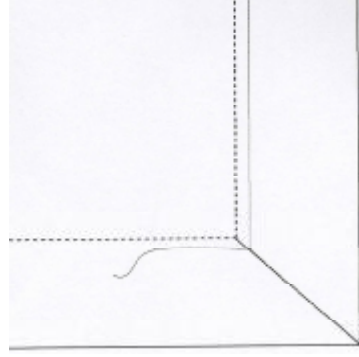
Ø Köşe Çevirerek

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø İplik çekilerek düzeltilmiş kumaş kenarlarından 0,5' cm içeriden iplik çekiniz.	 Şekil 5.1: Köşe Çevirme
Ø Katlama payı olarak bitmiş kenar ölçüsünün iki katını ilave ederek teyel alınız(0,5 cm'den sonra)	 Şekil 5.2: Köşe Çevirme

Ø Kumaşın köşesini, iki kenarını üst üste getirerek teyelleri çıkışacak şekilde üçgen olarak katlayınız.	 Şekil 5.3: Köşe Çevirme
Ø Katladığınız kenarlara paralel geriye doğru katlayıp küçük bir üçgen oluşturunuz. Ø Tırnak izi yapınız.	 Şekil 5.4: Köşe Çevirme
Ø Tekrar kenarları üst üste getirerek üçgen yapınız. Ø Kat izi üzerinden minik teyel yapınız (0,5cm kadar).	 Şekil 5.5: Köşe Çevirme

- Ø Kumaşın yüzüne çevirerek kontrol ediniz. - Ø Düzgün ise geriye çeviriniz. - Ø Teyel üzerinden makine dikişi yapınız.	 Şekil 5.6: Köşe Çevirme
Ø Makine dikişin den sonra 0,5cm den kesiniz (üçgen tarafını).	 Şekil 5.7: Köşe Çevirme
Ø Dikiş payını ikiye açınız.	 Şekil 5.8: Köşe Çevirme

- Ø Köşeyi geriye çevirip iğne ile köşesini çıkartınız.
- Ø İplik çektiğiniz 0,5cm den katlayarak teyel alınır.

Şekil 5.9: Köşe Çevirme

Ø Kumaşın Kenarını Kıvrıp Baskı Dikişi Yaparak

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Köşe yapınız.	Ø Katlanarak da baskı yapılabilir.
Ø Teyel yapılan kenarlar baskı dikişi ile tutturunuz.	
Ø Baskı dikişi kıvrılan paydan, bir iplik alttan alınarak tutturunuz.	Ø Kullanılan iplik kumaşın renginde olmalıdır.
Ø Altta kumaştaki bir iplik alınır ve kıvrılan paydan 0.5 cm ilerleyerek devam ediniz.	 Resim 5.7: Baskı Dikişi Yapmak

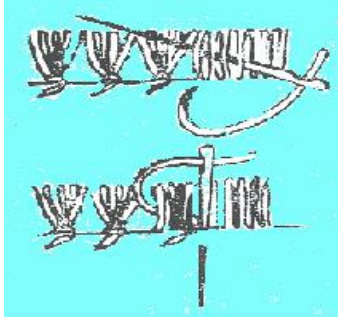
Ø Kenar Yapılan Sulara Baskı Dikişi İle Tutturarak

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Köşe yapınız.	Ø Katlama payını göz önüne alarak kenar işlemlerini yapınız.
Ø Daha önce yapılan kenar nakışı üzerine kenarı katlayınız.	Ø Baskı dikişini yaparken ipliği işleminin içinden yürütünüz.
Ø Kenarı işlemeye baskı dikişi ile tutturunuz.	Ø Baskı ipliğini işleminin renginde seçiniz.

Resim 5.10: Kenar Sularına Baskı Dikişi İle Tutturarak

Ø Antika Yaparak

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Kenar baskı yapılacak yerinden iplik çekiniz (Çekilen iplik sayısı yapılacak yere göre değişir).	
Ø Köşe yapınız.	
Ø Katlama payını iplik çekilen yerden teyelleyniniz.	Ø Çekilen ipliklerin üzerine kapanmamalıdır.
Ø Kenar katlanmış yerden ipliği tutturunuz.	
	
Ø Sağdan sola doğru kumaşın çekilen beş ipliği iğne üzerine alınız ve iğneyi çekiniz.	Ø Antika kıvrılan kumaşa tutturarak yapılır.
Ø Geri dönüp iğneyi kumaşın kenarından bir veya iki iplikten tutturunuz.	Ø Antika yaparken büzmemesine dikkat ediniz.
Ø İpliği çekerek beş ipliği birleştiriniz.	Ø Kumaşın renginde iplikle yapılabildiği gibi renkli iplikte kullanabilirsiniz.
Ø İşlemi tekrarlayınız.	

Resim 5.12: Antika Yarak

Ø Saçak Bükerek

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Saçak boyunu tespit ettiğiniz yere antika veya sarma yapınız.	
Ø Antikadan sonra kumaşın en ipliklerini uca kadar çekiniz.	Ø Saçak boyu, kullanılan yere veya kumaş özelliğine göre değişebilir.
Ø Antika üzerine yeteri kadar iplik ilave ediniz.	Ø Kumaşın kendi ipliği olabildiği gibi farklı renk iplikte takabilirsiniz.
Ø İsteddiğiniz kadar ipliği ayırınız.	Ø İlave edilen iplikleri işleme renklerinden tercih ediniz.
Ø Ayırdığınız ipliği eşit olarak ikiye bölünüz.	Ø İpliği çok kalın ayırmayınız.
Ø Sol taraftaki sola doğru ipliği bükünüz.	Ø İplikleri eşit bükünüz.
Ø Diğer iplikleri de aynı yöne bükünüz.	Ø Temiz çalışınız.
Ø Bükülen iplikleri birleştirip ters yöne doğru bükünüz.	Ø Düğümleri aynı boyda yapınız.
Ø Ucunu düğümleyiniz.	Ø Düğümlerin ucundaki fazlalığı kesiniz.

Resim 5.13: Saçak Bükerek

Ø Saçak Bırakarak

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Antika veya sarma yapınız.	Ø Saçak boyu kumaş özelliğine göre değişebilir.
Ø Saçak boyunu 5 veya 7 cm olarak işaretleyiniz.	Ø Basit nakış iğnesi yaparak da pekiştirebilirsiniz.
Ø Antikadan sonra kumaşın en ipliklerini uca kadar çekiniz.	Ø Uzun kenarlarını baskı dikişi ile temizleyiniz.

Resim 5.14: Saçak Bırakarak

Ø Basit Saçak İle

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Antika veya sarma yapınız.	
Ø Bir miktar ipliği düz olarak tutunuz.	
Ø Hafif bükerek sağa kıvrınız.	Ø Örtünün uzun kenarlarına baskı yapılır.
Ø Sola doğru çevirerek yuvarlak oluşturunuz.	Ø Temiz ve düzenli çalışınız.
Ø İğne yardımı ile dairenin içinden alttaki iplikleri üste çekiniz.	
Ø Düğümü sıkıştırınız.	Ø Ellerinizi temiz olmasına dikkat ediniz.

Resim 5.15: Basit Saçak

Ø Kastamonu Çarşaf Bağlama Düğümü

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø İki ipliği düz tutunuz.	Ø İplik sayısı antika sayısı ile orantılıdır. Ø Antika yapılmamışsa iplik kalınlığı kumaş kalınlığı ile orantılı olmalıdır.
Ø Sağdaki ipliği sağdan yukarı doğru kıvrınız.	Ø Kastamonu ilinde yapıldığı için bu ismi almıştır.
Ø Daire yaparak soldaki ipliğin üzerine getiriniz.	Ø Kumaş en ipliklerini çekerek yapabilirsiniz.
Ø Soldaki ipliğin altından geçirerek sağdaki dairenin içinden ipliği çekiniz.	Ø Kumaş kenarına iplik takılarak da yapılabilir.
Ø Düğüm yaparak sıkıştırınız.	Ø İplik takma işlemi, yapılacaksa iplik geçirme iğnesi ile yapılır.
Ø Aynı işlemleri tekrarlayınız.	

Resim 5.16: Kastamonu Çarşaf Bağlama

Ø Püskül Yaparak

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Püskül boyunda 2 mm kalınlığında olan mukavvadan dikdörtgen hazırlayınız.	
Ø Mukavvanın üzerine, püskülün kalınlığı kadar iplik sarınız.	Ø Püskül boyunu istediğiniz kadar yapabilirsiniz.
Ø Sağlam bir iplikle sarılan iplikleri tepeden sıkıca bağlayınız.	Ø Bağlama ipini uzun bırakınız.
Ø Mukavvaya sarılan ipliklerin bağlanmayan tarafından kesiniz.	Ø Püsküller aralıklı veya her tarafına tutturulur.
Ø Mukavvadan çıkarınız.	
Ø Bağlanan kısmın 1-1,5 cm aşağıdan ipliklerin etrafından sıkıca sarınız.	
Ø Bağlama ipinin ucunu tepe içine gizleyiniz.	Ø Zamanı iyi kullanınız.
Ø Tepede bırakılan ipliklerden istediğiniz yere tutturunuz.	

Resim 5.17: Püskül Yaparak

Ø Makrame Yaparak

İşlem Basamakları	Öneriler
- Ø Antika veya sarma yapınız. - Ø Dört ipliği ayırınız. - Ø Ortadaki iki ipliği düz tutunuz. - Ø Soldaki ipliği, soldan sağa ortadaki ipliğin üzerine koyunuz. - Ø Sağdan gelen ipliği ortadaki, iki ipliğin altından geçirerek ortadaki soldan birinci ve ikinci ipliğin içinden geçirerek üste çıkınız. - Ø Çıkan ucu sol elinizle tutunuz. - Ø Sağ elinizle de diğer ucu tutunuz. - Ø Aynı işlemi sağ iplikle başlayarak tekrarlayınız.	- Ø Desenin aynı genişlikte olması için düğüm aralarının aynı genişlikte olması gereklidir. - Ø Her iki el kullanılarak yapılır. - Ø Düğümlerin yapılmasına hep aynı taraftan başlayınız. - Ø Düğüm sıkıştırılmalarını eşit yapınız. - Ø Saçak uçlarını düğüm yaparak bırakınız.
	
Resim 5.18: Makrame Yaparak	Resim 5.19: Makrame Yaparak

Ø Tığ Dantelini Ve İğne Oyasını Kumaşın Kenarına Dikerek Veya Saçak Aralarına Dikerek

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Köşe yapınız.	Ø Kenar baskısı da yapabilirsiniz.
Ø Önceden yapılmış tığ oyasını kumaşın kenarına yerleştiriniz.	Ø Saçak aralarına yapacağınız motifleri küçük yapınız.
Ø Teyelleyiniz.	Ø Kaynakları etkili ve verimli kullanınız.
Ø Kumaşa çırpma dikişi ile tutturunuz.	Ø İşi zamanında bitiriniz.
Ø Teyeli sökünüz.	Ø Tığ oyalarına kola yapabilirsiniz.
Ø Yapılmış tığ veya oya motiflerini saçak aralarına tutturunuz.	Ø Oyalar modülüne bakınız.
Ø Ütüleyiniz.	
  Resim 5.20: Tığ Dantelini Kumaşın Kenarına Dikerek Resim 5.21: İğne Oyasını Saçak Aralarına Dikerek	

Ø Hazır Bant ve Harçlarla

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Ürünün kenarını kıvrıp veya katlayabilirsiniz.	Ø Kumaşın yüzüne yapınız.
Ø Hazır bant ya da harcı teyelleştiriniz.	Ø Yeniliklere açık olunuz.
Ø Makine de tutturunuz.	Ø Elde de tutturabilirsiniz.
Ø Teyeli sökünüz.	Ø Estetik görünüme önem veriniz.
Ø Ütüleyiniz.	Ø Tersinden ütü yapınız.

Resim 5.22: Hazır Harç ve Bantlarla

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetlerinde kenar temizleme teknikleri ile ilgili yapmış olduğunuz çalışmalarını kendiniz ya da arkadaşınızla değerlendirme ölçeğine göre değerlendiriniz. X işareti koyunuz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ	Evet	Hayır
1. Köşe yaparken katlama payının iki katını ilave ettiniz mi?		
2. Köşe yaparken kumaşın köşesini üçgen katladınız mı?		
3. Köşeyi teyelleyip kontrol ettiniz mi?		
4. Makine dikişi yaptınız mı?		
5. 0,5cm'den kestiniz mi?		
6. Köşeyi iğne ile çıkarttınız mı?		
7. Köşe yapma gerçekleşti mi?		
8. Antika ipliklerini kumaşa göre seçtiniz mi?		
9. Antikayı düzgün yaptınız mı?		
10. Saçakları bükerken aynı yöne bükünüz mü?		
11. Saçakların ucuna düğüm attınız mı?		
12. Saçakları aynı boyda bağladınız mı?		
13. Makrame yaparken düğümleri aynı sıklıkta yaptınız mı?		
14. Rişliyöyü tekniğe uygun yaptınız mı?		
15. Aplike yaparken en boy ipliğine dikkat ettiniz mi?		
16. Ürün kumaşı ile aplikelik kumaş uyumlu mu?		
17. İğne oyasında bükme yaparken kumaşın tersine yaptınız mı?		
18. Oya deliklerini eşit yaptınız mı?		
19. Temiz çalıştınız mı?		
20. Oyaları tuttururken uygun iplik kullandınız mı?		
21. Oyalarda kola yaptınız mı?		
22. Kumaşa uygun basit nakış tekniğini seçtiniz mi?		
23. Ütü yaptınız mı?		
24. İşi zamanında bitirdiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapmış olduğunuz değerlendirme sonunda “hayır” şeklinde cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme ve uygulama faaliyeti ile ilgili kısmı tekrarlayınız. Tamamı “evet” ise diğer faaliyete geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-6

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun ütü ortamı hazırlayarak kumaş özelliğini ve işleme tekniğine uygun ütü yapabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ø Kumaşların, ütü ısı dayanıklılığını örnek kumaşlar üzerinde deneyiniz.
- Ø Ütü ve kullanım yerleri hakkında araştırma yapınız.

6. NAKIŞTA ÜTÜ YAPMA

6.1. Bitmiş Ürünü Ütüleme

İşlemenin yüzeyini düzelterek ürünün göze hoş görünmesini sağlamak için ütü ile yapılan işlemdir (Resim 6.1)

6.1.1. Ütülemenin Önemi

İstenilmeyen kırışıklıkların giderilmesi, ürüne güzel bir görünüm sağlar. Kumaşın sağlamlaşmasını sağlar.

Resim 6.1: Ütüleme

6.1.2. Ürünü Ütülemede Kullanılan Araç ve Gereçler

- Ø Ütü (elektrik ütüler, buharlı ütüler, sanayi ütüler, pres ütüsü vb.),
- Ø Ütü masası (ütü masasının üzeri fazla sert veya yumuşak olmamalı, masanın üzerine keçe ya da battaniye yerleştirip iki kat amerikan ile kaplanmalıdır.),
- Ø Ütü bezi (ince mermerşahiden yapılır),
- Ø Su ve su kabı (buharlı ütüler için saf su kullanılmalı, kireçlenmeyi önler),
- Ø Küvet (ütü bezini nemlendirirken kullanılır),
- Ø Kola (sertlik, parlaklık, dayanıklılık sağlar).

6.1.3. Ürün Özelliğine Göre Ütü Yapmak

Nakışta bitmiş ürünlerde ütü yaparken;

Ø Kumaş Hammaddesine Özelliğine Göre

Hayvansal, bitkisel, sentetik ve madensel liflerden yapılanlar için ısı ayarları; ketenler için 210-220 °C, ipek yün 160 °C, pamuk 180 °C. Pamuklu kumaşlar hafif nemli olarak, yünlü kumaşlar hafif nemli ütü bezi ile ve kızgın ütü ile ütülenmelidir. Naylon kumaşlar ılık ütü ile ütülenmelidir. İnce kumaşlar ve danteller sıcak ütü ile ütülenir.

Ø Kumaşların Dokuma Özelliğine Göre

Kumaş yüzeylerinin havlı olması ütü yapma tekniğini de etkiler. Bu tür kumaşlarda yüzeye doğrudan ütü sürülmez, tersinden veya ütü bezinin üzerinden sıcak ütü geçirilir. Kadife ve havlu bu tür kumaşlardır.

Ø İşleme Tekniğine Göre

İşleme tekniği göz önüne alınarak ütü tekniği uygulanır. Kabarık işlemelerde ütü masası yumuşak olmalıdır. Maraş işi, beyaz iş, pul boncuk vb. gibi işleme teknikleri ile yapılmış ürünlerdir.

6.1.4. İşlenmiş Ürünü Ütülerken Dikkat Edilecek Teknik Esaslar

- Ø Kumaşı boy ipliği yönünde ütüleme,
- Ø Ütü ısısını kumaşın cinsine göre ayarının yapılması,
- Ø Ütü ağırlığının kumaşa verilmemesi,
- Ø Pamuk keten gibi sık dokunuşlu kumaşlarda kaydırarak, diğerlerinde aşağıdan yukarı kaldırıp indirerek hareket ettirilmesi,
- Ø Ütü bezi kullanılmalı,
- Ø Pul payet, sim, sırma gibi işlemlerin üzerine ütü basılmaması,
- Ø İğne üzerine ütü basılmaması,
- Ø Teyel üzerinde ütünün hafif yapılması.

6.2. Ütüden Sararan Yerlerin Temizlenmesi

İşlemler ütü yaparken sararırsa oksijenli su ile ya da 1lt.su içerisine 1/ 2 kahve kaşığı boraks konarak bu su ile silinebilir.

6.3. Kolanın Tanımı ve Önemi

Kumaşlara sertlik vermek için kullanılan bitkisel, hayvansal ve sentetik olarak hazırlanmış bir maddedir.

Kola yapılan ürüne güzel, parlak, yeni görünüş ve sağlamlık kazandırır.

6.3.1. Kolanın Çeşitleri

Kolalar elde edilişlerine göre şu şekilde incelenir:

- Ø Bitkisel Kola: Pirinç kolası, buğday ve patates nişastası,
- Ø Hayvansal Kolalar: Yumurta akı, jelâtin,
- Ø Plastik Kolalar: Sentetik hazır kolalar.

Kolaların kullanıldıkları yerler;

- Ø Pirinç Kolası: Beyaz açık renk tül ve dantel ile her cins kumaşa uygulanır.
- Ø Jelâtin Kola: Beyazlar hariç tül, dantel ve organze kumaşlarda kullanılır.
- Ø Plastik Kola: Koyu renk kumaşlar hariç bütün kumaşlarda kullanılır.

6.3.2. Kola Yaparken Dikkat Edilecek Noktalar

- Ø Kola kumaş cinsine göre seçilmeli.
- Ø Kola yapımında kullanılacak araç gereç temiz olmalıdır.
- Ø Ürün kola yapmadan önce nemlendirilmelidir.
- Ø Kolanın sertliği üründe kullanmadan önce denenmeli.
- Ø Ütü bezi ile ütülenmelidir.

Ø Kola yaparken ütü masasına ayrı bir örtü kullanmalı.

Hata Etiketi (meto) yapılan ürünün kalite kontrolü esnasında ortaya çıkan hataları belirlemek amacıyla kullanılır.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Ütü masasını hazırlayınız.	Ø İş güvenliğine dikkat ediniz.
Ø Ütüyü hazırlayınız.	Ø Kullanacağınız araç gereci doğru seçiniz.
Ø Ütü bezi hazırlayınız.	Ø Ütü beziniz temiz olmalı.
Ø Ütünün su kazanını doldurunuz.	Ø Sanayi tipi ütülerde kazana su doldurma önemlidir.
Ø Ütü ısını hazırlayınız.	Ø Ütü ısını kumaş özelliğine göre ayarlayınız.
Ø Ürünü ütü masasına yerleştiriniz.	Ø Ürünü masaya doğru yerleştiriniz.
Ø Ürünün ütüsünü yapınız.	Ø Kumaş özelliğine ve işleme tekniğine göre ütü yapınız.
Ø Ütü kazanını boşaltınız.	Ø Buharı dışarı verilerek boşaltılır.
Ø Ütü masasının üstünü ve çevresini temizleyiniz.	Ø Dikkatli olunuz.
Ø Ütünün alt üst temizliğini yapınız.	Ø Ütünün altı kirli bırakılmamalıdır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bu faaliyet kapsamında kazandığınız bilgileri aşağıdaki soruları cevaplayarak değerlendiriniz.

Size iki tip soru yöneltilmiştir.

- Ø Sorularda boşluk bırakılan yerlere doğru sözcükleri yazınız.
- Ø Çoktan seçmeli testten doğru seçeneği işaretleyiniz.

Boşluk Doldurma Soruları

1. İşlemenin yüzeyini düzelterek, ürünün göze hoş görünmesini sağlamak için ile yapılan işlemdir
2. Ütü masasının üzeri fazla sert veya olmamalı.
3. Ütünün kireçlenmemesi için kullanılmalıdır.
4. Kola ürünlere , ve sağlar.
5. Kumaş, boy yönünde ütülenmelidir.

Çoktan Seçmeli Sorular

6. Aşağıdakilerden hangisi keten kumaşlar için ütüleme derecesidir?
A) 210 °C B) 120 °C C) 180 °C D) 160 °C
7. Ütüleme yaparken aşağıdaki araç kullanılmaz?
A) Küvet B) Ütü C) Ütü masası D) Toplu iğne
8. Pamuklu kumaşlar için ütü ısısı aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?
A) 50 °C B) 110 °C C) 180 °C D) 210 °C
9. Ütüden sararan yerler aşağıdakilerde hangisi ile temizlenir?
A) Oksijenli su B) Saf su C) Kaynamış su D) Deterjanlı su
10. Hangi kumaşların üzerine ütü sürülmez?
A) Pamuk B) Keten C) Havlı D) Naylon

DEĞERLENDİRME

Soruların cevaplarını modülün arkasındaki cevap anahtarından kontrol ediniz. Cevaplarınız da doğrular fazla ise diğer faaliyete geçiniz. Yanlışlar fazla ise faaliyete geri dönünüz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-7

AMAÇ

Bu faaliyette verilen bilgi ve beceriler doğrultusunda uygun ortam sağlandığında ürünlerin kalite kontrolünü ve leke temizleme yöntemlerini öğrenip uygulayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Ø Çevrenizde üretim yapan atölyelerde kalite kontrol konusunu araştırınız.
- Ø Topladığınız verileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Ø Çevrenizdeki üretim atölyesine arkadaşlarınızla giderek kalite kontrol yapımını izleyebilirsiniz.
- Ø Çeşitli kumaşlarda leke yöntemlerini uygulayarak deneyiniz, sonucunu rapor haline getirerek sınıf ortamında paylaşınız.

7. KALİTE KONTROL

7.1. Kalite Kontrol Tanımı

Kalite kontrol, kalite isteklerini sağlamak için kullanılan uygulama teknikleri ve faaliyetleridir (TS 9005). Kalite kontrol; hataları tespit etmek, üretilen ürünün standartlara uygunluğunu belirleyen uygulamadır.

7.2. Kalite Kontrolün Amacı

Kalite kontrolün amacı, uyulması gereken kurallar ile ürün arasındaki farklılıkları tespit etmek. Üretim sonucu ortaya çıkan ürünlerin kullanım uygunluğunu belgelemektir. Hatalı ürünlerin düzeltilmesi veya yenilenmesidir.

7.3. Ürünlerde Kalite Kontrol

Kalite kontrol, ürün yapım aşamasında da uygulanmalıdır. Ürün tamamlandıktan sonra kalite kontrol yapılarak kullanıma hazır hale getirilmiş olur.

Kalite kontrol yapılırken şu hususlara dikkat edilir:

- Ø İşleme eksikliği
- Ø İplikleri çekince sökülme
- Ø Ürün ölçülerine uygunluğu
- Ø Alt ve üst yüzeylerde iplik temizleme
- Ø Oluşan lekeleri giderme

7.3.1. Alt İplik Temizleme

Ürünlerin alt ipliklerini iğneye takarak işlemenin içinden geçirerek, makasla keserek ürünün alt kısmı temizlenir.

7.3.2. Üst İplik Temizleme

Ürünler, işleme esnasında ve sonra incelenerek işleme eksikliklerini veya hatalı işlenmiş yerlerde düzeltme yapılır. Ürünlerin yüzeyinde kalan iplikler iğne, tığ yardımı ile işlemelerin içine yerleştirilir.

7.4. Tela

Kumaşa farklı usullerle tutturulan ara katmandır. Nakışta kumaşın direncini artırmak için kullanılır. Belli bir sertlik ve form verir, takviye eder ve muntazam olmasını sağlar.

7.4.1. Tela Çeşitleri

- Ø Dokuma Telalar: Kumaş gibi dokunan telalar, iplik kalınlığına göre farklılık gösterir (Yün tela, kıl tela,vb.) .
- Ø Yapışkan (preslenmiş) Telalar: Bir yüzeyi yapışkan madde ile kaplanmış malzemedir (İpek tela, kağıt tela vb.) .
- Ø Suda eriyen (homojen) Telalar: Doğal ve sentetik liflerin silindir arasında geçirilerek elde edilir. İnce kumaşlarda kullanılır.
- Ø Puphy veya Eva: Nakışta derinlik kazandırmak için kullanılır. Bir çeşit kimyasal köpüktür.
- Ø Isı ile Eriyen Telalar: Isının etkisiyle kaybolur.

7.4.2. Tela Temizleme Teknikleri

7.4.2.1. Kumaş Tela Temizliği

Kumaş telalar ürün tamamlandıktan sonra ince uçlu makas ile kesilerek temizlenir. Bu işlem yapılırken dikkatli davranmak gerekir.

7.4.2.2. Yapışkan Tela Temizliği

Ürün tamamlandıktan sonra ince uçlu makas ile fazlalıklar kesilerek temizlenir.

7.4.2.3. Suda Eriyen Tela Temizliği

Ürün tamamlandıktan sonra su içinde bekletilerek veya su püskürterek telanın kaybolması sağlanır.

7.4.2.4. Puphy ve Eva Tela Temizliği

Sanayi nakışın da kullanılır. İşleme esnasında iğne batıp çıkarken kesme işlemi kendiliğinden olmaktadır.

7.4.2.5. Isı İle Eriyen Tela Temizliği

Ürünün işlenmesi tamamlandıktan sonra ütü ile tela kaybolur.

7.5. Leke Tanımı

Kirletici bir maddenin yüzey üzerinde bıraktığı iz, kumaş veya ürün üzerinde oluşan kirlerdir.

7.6. Leke Temizleme Yöntemleri

- Ø Tamponlama Yöntemi
- Ø Buharlama Yöntemi
- Ø Yıkama Yöntemi

Resim 7.1: Leke temizleme

7.6.1. Leke Temizlemede Kullanılan Araç ve Gereçler

- Ø Leke çıkarıcılar; çözücüler (soda, su, alkol vb.),
- Ø Temizleyiciler (sabun, deterjan),
- Ø Ovucular ve emiciler (tuz, talk pudrası vb.),
- Ø Alkaliler (amonyak, soda vb.),
- Ø Asitler (limon suyu, sirke vb.),
- Ø Ağartıcılar (oksijenli su, çamaşır suyu vb.),
- Ø Mülaj kâğıdı, küvet, ütü bezi, temizlik bezi, ütü gibi.

7.6.2. Leke Temizlemede Dikkat Edilecek Teknik Esaslar

- Ø Kumaş üzerindeki leke türü,
- Ø Kumaş özelliği,
- Ø Kullanılacak temizlik maddesinin özelliği,
- Ø Temizleme yöntemi.

UYGULAMA FAALİYETİ

Ø Kalite Kontrol

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Ürün ölçü uygunluğunu kontrol ediniz.	Ø Müşteri memnuniyetine önem veriniz.
Ø Hatalı ve eksik işlenmiş yerleri tespit ediniz.	Ø Göz alışkanlığına sahip olmak.
Ø Alt iplik temizliğini yapınız.	Ø Temiz ve titiz olmak.
Ø Üst iplik temizliğini yapınız.	Ø Kalitenin önemine inanmak.
Ø Tela temizliğini yapınız.	
Ø Leke kontrolü yapınız.	Ø İş disiplinine sahip olunuz.
Ø Leke temizliğini yapınız.	

Ø Yağ lekesi

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Ürünü yerleştiriniz.	Ø Lekeyi tespit ediniz.
Ø Temizleme bezine sabun sürünüz.	Ø Bez ince ve yumuşak kumaş olmalı.
Ø Lekeyi temizleyiniz.	Ø Yuvarlak hareketlerle dıştan içe doğru yapınız.
Ø Temiz su ile durulayınız.	Ø Sabun kalıntısı olmamalıdır.
Ø Kurumasını bekleyiniz.	Ø Nemliken ütü yapılırsa sararır.
Ø Ütüleyiniz.	

Ø Yağ lekesi

İşlem Basamakları	Öneriler
Ø Mulâj kâğıdını seriniz.	
Ø Pudra serpiniz.	Ø Lekeli kısmı üzerine yerleştiriniz.
Ø Kumaşı yerleştiriniz.	Ø Temiz ve titiz olunuz.
Ø Pudra serpiniz.	
Ø Mulâj kâğıdı koyunuz.	Ø İş disiplinine sahip olunuz.
Ø Ütüleyiniz.	

Kan lekesi

İşlem Basamakları		Öneriler	
Ø	Ilık su ile yıkayınız.	Ø	Zaman kaybetmeden.
Ø	Sabunlu su ile yıkayınız.	Ø	Sıcak su asla kullanmayınız.

KONTROL LİSTESİ

Uygulama faaliyetlerinde kalite kontrol ve leke çıkarma teknikleri ile ilgili yapmış olduğunuz çalışmaları değerlendirme ölçeğine göre değerlendiriniz. X işareti koyunuz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Ürün ölçülere uygun mu?		
2. Hatalı ve eksik işlenmiş yerleri tespit ettiniz mi?		
3. Alt iplik temizliğini yaptınız mı?		
4. Üst iplik temizliğini yaptınız mı?		
5. Tela temizliğini yaptınız mı?		
6. Leke kontrolünü yaptınız mı?		
7. Leke temizliğini yaptınız mı?		
8. Temizleme bezine beyaz sabun sürdünüz mü?		
9. Lekeyi yuvarlak hareketlerle temizlediniz mi?		
10. Temiz su ile duruladınız mı?		
11. Kurumasını beklediniz mi?		
12. Leke çıkartma işlemi gerçekleşmiş mi?		
13. Ütülediniz mi?		
14. Mulâj kâğıdı serdiniz mi?		
15. Pudra serptiniz mi?		
16. Lekeli yeri pudranın üzerine yerleştirdiniz mi?		
17. Tekrar pudra serptiniz mi?		
18. Mulâj kâğıdı yerleştirdiniz mi?		
Ütülediniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Yapmış olduğunuz değerlendirme sonunda “hayır” şeklinde cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz. Kendinizi yeterli görmüyorsanız öğrenme ve uygulama faaliyeti ile ilgili kısmı tekrarlayınız.

MODÜL DEĞERLENDİRME

(D) veya (Y) işareti koyunuz.

- () 1. 16. yy'da motifler geometrik düzen içindedir.
- () 2. Gözlerinden biri büyük, diğeri küçük ucu küt, diğeri ucu sivri olan makas terzi makasıdır.
- () 3. İç içe geçen iki çemberden oluşan kasnağa gergef denir.
- () 4. Sertlik derecelerine göre (H) yumuşak kalemdir.
- () 5. Stilize yaparken kaynağın karakteri bozulmamalıdır.
- () 6. Desen çizmede müzelerden ve tarihi eserlerden faydalanılır.
- () 7. Teyelleyerek desen geçirilmez.
- () 8. Hata etiketi yapılan ürünün kaliteli kontrolü esnasında ortaya çıkan hataları belirtmek için kullanılır.
- () 9. Kalite kontrol yaparken ürün ölçü uygunluğu önemlidir.
- () 10. Leke çıkartma işlemi yapılırken temizleme yöntemi önemli değildir.
- () 11. Leke çıkartma işlemi yapılırken temizleme işlemi rasgele yapılır.
- () 12. İş disiplini önemli değildir.
- () 13. Ütü yaparken, ütünün ağırlığını kumaşa verilmemesi dikkat edilecek teknik esaslardandır.
- () 14. Kalite kontrol hataları tespit etmek, üretilen ürünün standartlara uygunluğunu belirleyen uygulamadır.
- () 15. Nakışta kullanılan kasnaklardan biride möhlükedir.
- () 16. Sürfile kenar temizleme tekniğidir.
- () 17. Kumaşı kasnağa gereken kasnak bezine ihtiyaç yoktur.
- () 18. Kâğıt ile germe çeşitlerinden değildir.
- () 19. Kopya kâğıdı ile desen geçirilmez.

() 20. Tela kumaşa farklı usullerle tutturulan ara katmandır.

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz cevaplar ile cevap anahtarını karşılaştırınız cevaplarınız doğru ise modülü tamamlamış oldunuz. Cevaplarınız da yanlışlar varsa faaliyetleri tekrar ediniz ve öğretmeninizden yardım alınız.

PERFORMANS DEĞERLENDİRME

Bitmiş ölçüsü:Kenar katlaması 2,5cm olan 35x35 ölçülerinde peçete köşesi çalışınız.

Bu uygulama faaliyetin de yapmış olduğunuz çalışmayı değerlendirme ölçeğine göre değerlendiriniz. X işareti koyunuz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. İplik çekilerek düzeltilmiş kumaş kenarlarından 0,5' cm içeriden iplik çektiniz mi?		
2. Katlama payı olarak bitmiş kenar ölçüsünün iki katını ilave ederek teyel aldınız mı? (0,5 cm den sonra)		
3. Kumaşın köşesini, iki kenarını üst üste getirerek teyelleri çıkışacak şekilde üçgen olarak katladınız mı?.		
4. Katladığınız kenarlara paralel geriye doğru katlayıp küçük bir üçgen oluşturdunuz mu?		
5. Tırnak izi yaptınız mı?		
6. Tekrar kenarları üst üste getirerek üçgen yaptınız mı?		
7. Kat izi üzerinden minik teyel yaptınız mı? (0,5 cm kadar)		
8. Kumaşın yüzüne çevirerek kontrol ettiniz mi?		
9. Düzgün ise geriye çevirdiniz mi?		
10. Teyel üzerinden makine dikişi yaptınız mı?		
11. Makine dikişin den sonra 0,5 cm den kestiniz mi? (üçgen tarafından)		
12. Dikiş payını ikiye açtınız mı?		
13. Köşeyi geriye çevirip iğne ile köşesini çıkarttınız mı?		
14. İplik çektiğiniz 0,5 cm den katlayarak teyel aldınız mı?.		

Bu modüldeki tüm uygulama faaliyetlerini ve modülün sonundaki değerlendirme testini ve uygulama sorusunu başarı ile tamamladıysanız bir sonraki modüle geçiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-1 CEVAP ANAHTARI

1	Nakış
2	Altay
3	Pesend ve Hesap işi
4	İğne
5	Tel kırma
6	D
7	D
8	D
9	D
10	Y
11	C
12	D

ÖĞRENME FAALİYETİ-6 CEVAP ANAHTARI

1	Ütü
2	Yumuşak
3	Saf su
4	Sertlik, parlaklık ve dayanıklılık
5	İpliği
6	A
7	D
8	C
9	A
10	C

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	Y
4	Y
5	D
6	D
7	Y
8	D
9	D
10	Y
11	Y
12	Y
13	D
14	D
15	Y
16	Y
17	Y
18	Y
19	Y
20	D

KAYNAKLAR

- Ø AĞAÇ.Saliha ve Birsen ÇİLEROĞLU, **Kalite Kontrol**, Ya-Pa Yayınları, 1981.
- Ø ALPASLAN AKER Sabiha, **Tasarım**, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1981.
- Ø Yapı ve Kredi Bankası Kültür ve Sanat Hizmetlerinden, İstanbul, 1981.
- Ø AKDOĞAN Fitnat, Selçuk Üniversitesi Ders Notları, 1993-1995.
- Ø BAŞARIR Enver, ÇAKIR Harun, ÖZKAN Zehra Füsün ve Aydın MUTLU, **Standardizasyon ve Kalite**, Ekim, 2001.
- Ø BERKER Nurhayat, **İşlemeler**, Yapı ve Kredi Bankası Kültür ve Sanat Hizmetlerinden, İstanbul, 1981.
- Ø BERKER, Nurhayat, **Sanat Dünyamız**, Yapı ve Kredi Bankası Kültür ve Sanat Hizmetlerinden, yıl -1, sayı-2, 1974.
- Ø ERONÇ Perihan, **Giyim Süsleme Teknikleri**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1984.
- Ø <http://www.telpa.tekstil.com>
- Ø T.C MEB Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, **İşlemede Temel Teknikler METGE**, 1997.
- Ø YÜKSEL KORKUSUZ, Süheyla, **Nakış**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1997.